

§ 1 Särskild debatt om ägande av samhällsviktiga fastigheter

*Särskild debatt om
ägande av samhälls-
viktiga fastigheter*

Anf. 1 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Det Sverige som jag växte upp i var på de flesta sätt ett tryggt, omtänksamt och tillförlitligt land. De 30 år som gått sedan dess har präglats av nedskärningar i skolan och sjukvården och urholkning av våra gemensamma trygghetssystem. Effekterna av detta ser vi omkring oss varje dag. I dag ska vi prata om en av de värsta avarterna av den här nyliberala utvecklingen.

Under senare år har många kommuner och regioner sålt ut samhällsfastigheter för att finansiera löpande verksamhet. Våra gemensamma fastigheter köptes upp av oseriösa fastighetsspekulanter som SBB och hamnade utanför vår demokratiska kontroll. Att detta var kortsiktiga och dåliga affärer har vi vetat länge, men i dag debatterar vi något mer akut. Vad ska hända med alla de här samhällskritiska fastigheterna när SBB tvingas sälja?

Marknadsfundamentalismen har gjort vårt samhälle svagare. Det är hög tid att sluta leka affär med sjukvårdsinrättningar, skolor och regementen.

Anf. 2 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Ekonomin befinner sig i en normaliseringsprocess. Räntorna stiger till följd av en inflation som är på tok för hög. Vi har en orolig omvärld, och detta har regeringen och riksdagen att hantera. Hushåll och företag har det tufft. För många hushåll innebär prisökningarna allvarliga problem i ekonomin. För många företag innebär de behov av stora anpassningar eller kanske till och med oöverkomliga problem.

I det här läget behöver politiken ha beredskap att agera. Man ska också konstatera att politiken har det, och det utifrån en stark position. Den svenska statsskulden är mycket låg. Det finns marginaler i de offentliga finanserna. Den här regeringen har agerat och har möjlighet att agera på ett tryggt, lugnt och ordnat sätt för Sveriges bästa.

Fru talman! Många företag har det tufft när räntorna stiger eftersom finansieringen då blir dyrare. Affärer som tidigare var lönsamma är inte längre lönsamma. En sektor som har betydande problem är de kommersiella fastigheterna – men inte alla bolag i den kommersiella fastighetssektorn. Det finns en stor bredd av företag här.

Det finns väldigt många som äger fastigheter i Sverige. En del av dem har tagit på sig för höga lån och därmed för mycket risk i sin verksamhet. De har nu behov av att införskaffa mer kapital, komma ned i skuldsättning och dämpa sina risker. De som har mycket eget kapital, eller åtminstone relativt mycket eget kapital, bör ha goda förutsättningar att klara av situationen. Men de som har för lite kapital behöver göra emissioner eller sälja tillgångar för att stärka sin förmåga.

Det är viktigt att konstatera hur den här marknaden ser ut. Enligt bästa tillgängliga bedömningar finns det köpare på marknaden. Det kommer alltså att gå att sälja. Det finns också banker som inte är en del av problemet utan en del av lösningen. De är väl kapitaliserade, har marginaler och kan både öka sin utlåning och möjliggöra affärer.

Sedan finns det såklart i den här sektorn risk för spridning ifall något eller några bolag behöver sälja och behöver sälja mycket snabbt. Det kan påverka värderingarna av fastigheter också hos andra bolag, och man kan få en mer utbredd problematik – en spridning. Att det skulle slå över i en fullskalig ekonomisk kris i bemärkelsen att det sprider sig till det finansiella systemet och att man skulle få stora problem med banker och betalningar är inte huvudbedömningen för svensk ekonomi. Men man ska vara tydlig med att den här regeringen alltid är beredd att agera för den finansiella stabiliteten, för skattebetalarnas pengar och självklart också för Sveriges säkerhet.

Huvudbedömningen är att detta kan lösas på ordinarie sätt, men det är också så att skulle det inte göra det finns det en regering som är beredd att agera för den finansiella stabiliteten, för skattebetalarnas pengar och för Sveriges säkerhet.

Anf. 3 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Vänsterpartiet för initiativet till denna viktiga debatt.

Vi kan konstatera att verkligheten kan förändras snabbt. På väldigt kort tid har vi gått från ett läge med fred, trygghet och stabilitet till en värld där krig och oro präglar vårt närområde och från en ekonomi med låg inflation och låga räntor till en lågkonjunktur där priserna på el och livsmedel skjutit i höjden. Räntan ligger på en nivå som den yngre generationen aldrig har upplevt. I det sammanhanget är det också värt att påpeka att vi har gått från ett rekordhøgt bostadsbyggande under Socialdemokraternas regeringsinnehav till en tvärnit i nyproduktionen av bostäder, något som kom att få en starkt negativ påverkan på jobb och tillväxt.

Det som var vedertagen sanning tidigare har ersatts av en annan verklighet, en ny tid, som kastat omkull tidigare givna fakta. Alldeles nyligen var det lockande för kommuner och regioner att sälja fastigheter för att sedan hyra dem för eget bruk. Det var ibland ett sätt att få loss investeringskapital till nya projekt. Ibland har det gjorts av rent ideologiskt betingade skäl. Oavsett vilket är det på lång sikt minst sagt tveksamt om det är en god affär.

Kommuninvest har tittat närmare på frågan och pekar i en rapport från förra året på att det i längden är mindre kostsamt att äga sina fastigheter jämfört med att hyra dem. I dag ser vi att utförsäljningarna inte är okomplicerade och att de kan bli kostsamma för skattebetalarna.

Till de ekonomiska realiteterna ska läggas det säkerhetspolitiska läget. Nu har vi levt med Rysslands invasionskrig mot Ukraina i nästan 16 månader. Vi ser också hur ett Kina med uttalade stormaktsambitioner aktivt söker sig in på den svenska marknaden.

I detta läge måste man se verkligheten för vad den är. Man måste förstå att ändrade tider kräver ändrade förhållningssätt. Det är väldigt rimligt att ha som grundprincip att samhället ska ha kontroll över och äga samhällsviktiga byggnader och områden. Det kan handla om fängelser, kommunhus, sjukhus med mera. Därutöver finns det säkerhets- och försvarspolitiska intressen. Det måste finnas en offentlig kontroll över denna typ av verksamheter. Det ska inte finnas några säkerhetsrisker. I grunden är det absurt att vi har en situation där vi kan få in intressen som inte är förenliga med den svenska säkerhetspolitiken. Det måste vi naturligtvis sätta stopp för.

Socialdemokraterna ser därför behov av att snabbt få på plats en modern förköpslag som ger såväl kommunerna som regionerna och staten möjlighet att förvärva nyckelfastigheter och säkra strategiskt viktiga försvarsintressen.

(Applåder)

Anf. 4 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Nu har vi alltså ännu en debatt om varför den nya regeringen inte redan har återställt den skada som den tidigare regeringen har orsakat.

Det som har hänt är följande: En socialdemokrat har skapat ett bolag som genom hög belåning har köpt upp samhällsviktiga fastigheter, till stora delar från den socialdemokratiska regeringen. Enligt Dagens industri köpte SBB sin första fastighet i min hemkommun Örkelljunga. Det var ett äldreboende som förvärvades 2016. Efter det gick expansionen mycket snabbt. Jag ser ingen som helst anledning till att staten ska tvingas köpa fastigheten i Örkelljunga.

Den höga belåningen och de uppskruvade värdena på innehavet hos SBB har varit ett känt faktum hela tiden. Den tidigare regeringen fortsatte att sälja fastigheter och att ingå långa kontrakt med företaget under hela sin tid vid makten, trots riskerna. Så sent som maj förra året skrev man exempelvis ett 20-årigt kontrakt med polisen och Kriminalvården, det vill säga exakt sådan verksamhet som Jennie Nilsson nyss nämnde som exempel på verksamheter som man bör ha kontroll över. Och det skedde långt efter Rysslands invasion och olagliga krigföring i Ukraina.

Nu har man kommit på att det här inte var så bra. I en debattartikel i Svenska Dagbladet hänvisar man till en rapport från Kommuninvest, som styrker att det är bättre att äga än att hyra. Rapporten släpptes ett helt år innan regeringen skrev 20-årskontrakten. Det finns även en rapport från Kommuninvest som släpptes två år innan. Det är lite oklart i debattartikeln vilken man menar, eftersom båda anger att det är bättre att äga än att hyra.

Staten och regeringen har givetvis ett ansvar för statliga byggnader. Det är anmärkningsvärt att ett företag som SBB har fått möjlighet att äga sådana. SBB har verkligen varit tydligt med att det är ett företag som expanderar genom högt risktagande. Hög belåningsgrad, expansion och uppskrivna värden borde faktiskt ha gjort den tidigare regeringen betydligt

mer skeptisk till att sälja till SBB eller att ha långtgående affärer med företaget.

Det är den vänsterregering som avgick i höstas som nu möjligen kan lastas för dåligt omdöme. Nu finns dock som tur är en möjlighet för staten att agera om fastigheter riskerar att hamna i fel händer. Det är jag glad för.

Anf. 5 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Det går inte längre att blunda för den skada som marknadsfundamentalismen har orsakat det svenska samhället. Vänsterpartiet har varnat för konsekvenserna av det i decennier men sällan fått gehör från övriga partier. Tvärtom har vi bemötts med glåpord och olika tillmälen. Men för varje dag blir det mer och mer uppenbart att skolan och sjukvården inte lämpar sig som affärsverksamheter, om det är elevernas och patienternas bästa man har som mål. Nu börjar tack och lov det politiska stödet för vår sida blir starkare för var dag som passerar.

Hand i hand med marknadsfundamentalismen har det funnits en vanföreställning hos hela det politiska fältet till höger om Vänsterpartiet: att det skulle gå att förbättra skola och sjukvård genom nedskärningar. Om välfärden hade haft samma resurstilldelning i dag som för 30 år sedan skulle närmare 500 miljarder kronor mer finnas i den offentliga sektorn.

Oavsett om det som pågått de senaste decennierna omskrivs som effektiviseringar har det självklart fått katastrofala följdverkningar. En av dessa följder är det vi har att diskutera i dag.

Ett sätt att lösa bristen på resurser kan förstås vara att höja skatterna, men en annan är att sälja fastigheter. Bolag som SBB har haft som affärsidé att köpa offentliga fastigheter för att sedan hyra ut dem till den som de precis köpt dem av. Men att sälja sitt hus för att kunna betala löpande utgifter med köpeskillingen och sedan hyra tillbaka samma hus för att bo i det låter väl inte som en särskilt bra affär? Det är det inte heller.

Låt mig citera kommunernas egen bank, Kommuninvest, som väl knappast är en socialistisk kamporganisation: ”Starka skäl talar för att det blir billigare för medborgarna om staten, regionerna och kommunerna själva äger de fastigheter de verkar i.”

Ännu sämre blir affären förstås om bolaget som köper upp fastigheterna, som i fallet med SBB, visar sig vara oseriösa spekulanter. Löften om att man skulle behålla, utveckla och bekosta långsiktiga investeringar i de fastigheter man tog över har visat sig vara rena lögner. I dag är i stället hela företaget och allt det äger till salu, och varken staten, kommuner eller regioner har det minsta inflytande över vad som händer med det som var vår gemensamma egendom.

Det är hög tid att regeringen agerar för att vända utvecklingen. Vi behöver snabbt komma överens om hur vi ska återta kontrollen över vår välfärd och vårt land. Den här gången är det nog bäst att lyssna på Vänsterpartiet redan från början. Att marknadsfundamentalismens dagar är räknade är i alla fall ett som är säkert.

Anf. 6 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! När jag såg rubriken för debatten blev jag fundersam. Jag förstod ärligt talat inte vad debatten skulle handla om. Nu fick jag klart för mig att det är SBB vi debatterar och ingenting annat.

När det gäller samhällsviktiga fastigheter är en mångfald av bolag verksamma i den sektorn, och det finns inga signaler om att de skulle vara illa däran. Däremot har vi andra bekymmer som påverkar sektorn väldigt mycket. Den kommersiella fastighetssektorn står för ungefär 50 procent av den totala skuldsättningen bland företagslån. Med sådana siffror ligger vi i topp i Europa, vilket är alarmerande i sig.

Man får inte glömma bort att vår egen riksbank har spätt på situationen genom att ge ut bostadsobligationer, vilka ska realiseras i närtid. Det är ett bekymmer i och med de höga räntorna, även om de inte är historiskt höga, som späder på den alarmerande situationen.

Jag hoppas att den fortsatta delen av debatten fokuserar på problematiken i sektorn i stället för att vi talar om kriget i Ukraina eller att vi ska införa kommunism i Sverige och börja ta in allt i offentligt ägande.

När orderböckerna hos byggsektorn sinar i höst kommer vi att se en våg av varsel. Vi kommer också att uppleva att kostnaderna för en redan ansträngd sektor kommer att öka. I denna situation har vi en regering som gömmer sig bakom inflationsspöket och menar att allting som man kan göra skulle späda på inflationen, vilket inte är sant. Svenskt Näringsliv och andra har räknat på att det finns effektiva åtgärder för att hjälpa sektorer som har problem. Ett exempel som inte späder på inflationstrycket är sänkta arbetsgivaravgifter.

Jag hoppas att debatten återgår till att handla om problematiken och inte om sådant som inte har med saken att göra, till exempel om en sosse har lekt fastighetskung och ställt till en massa problem i en sektor.

Anf. 7 YUSUF AYDIN (KD):

Fru talman! När det svenska folket i höstas valde att överlämna ansvaret att styra Sverige till nuvarande regering var det ett mycket komplicerat läge. De utmaningar vi står inför är stora, delvis på grund av många års försummelser från den tidigare regeringen, som inte genomförde nödvändiga reformer. Dessa utmaningar gäller både medborgarnas personliga trygghet och rikets säkerhet i en omvärld där vi har krig och även en större politisk osäkerhet.

Därutöver har vi det ekonomiska läget, med hög inflation och kraftigt stigande räntor, som har utsatt hushåll och en del företag för stora ekonomiska påfrestningar. Detta ekonomiska läge har också påverkat den kommersiella fastighetssektorn, som har expanderat väldigt mycket under många år med låg ränta och hög belåningsgrad. Detta gäller bland annat samhällsfastigheter som ägs och finansieras av privata aktörer men bedriver offentlig verksamhet. En del av dessa fastighetsbolag har hamnat i en svår ekonomisk situation med dyrare refinansiering, vilket aktualiserat dagens debatt.

Frågan är viktig utifrån två perspektiv, ett säkerhetsmässigt och ett mer strategiskt. Som statsrådet redogjorde för har regeringen redan lagt fram en proposition som handlar om ett granskningssystem för utländska direktinvesteringar till skydd för svenska säkerhetsintressen. Det strategiska ska jag återkomma till, men vi ska komma ihåg att den här utvecklingen, med offentlig verksamhet och fastigheter som finansieras av det privata, skedde under den förra regeringens tid med stöd av Vänstern.

Anf. 8 MARIELLE LAHTI (MP):

Fru talman! Jag tackar för initiativet till debatten. Den debatt vi har här i dag handlar inte bara om att ett bolag har tagit på sig väldigt stora lån och hoppats att de låga räntorna skulle vara för evigt. Den situation som SBB befinner sig i är ett symptom på ett mycket bredare problem, där man från politiskt håll haft en ideologiskt baserad övertro på privatiseringar. Dogmen har varit att det som privatiseras på något sätt automatiskt också blir mer effektivt. Vi vet nu att det inte alltid blir så.

SBB:s förra vd lovade för inte särskilt länge sedan att SBB:s aktieutdelning skulle öka de kommande 100 åren. Nu har utdelningen i stället ställts in. Det här är såklart en ovälkommen nyhet för de hundratusentals sparare som investerat i SBB, men det är inte bara många aktiesparare som SBB har visat sig vara en dålig affär för. Hela idén med att köpa upp samhällsfastigheter för att sedan hyra ut dem har visat sig vara en dålig affär för offentlig sektor.

Fru talman! Det har inte varit en bra affär för kommunerna att sälja av offentliga fastigheter och sedan hyra tillbaka dem. Kommuner har lägre lånekostnader än privata företag, och det finns inget som talar för att privata företag alltid är väldigt mycket bättre på att ta hand om en fastighet. Det är inte bara politiker och företrädare för offentlig sektor som har sagt detta. För någon vecka sedan radade flera näringslivsprofiler upp sig i affärspressen och sa att det här med att sälja av fastigheter för att sedan hyra tillbaka dem inte är någon bra idé utan leder till högre kostnader över tid.

Jag hoppas att det här är ett resonemang som fler kan lyssna till. De som har satt sin tilltro till privatiseringens magi borde nu ha vaknat ur sin dogmatiska slummer och insett att det inte alltid är så det funkar. Saker och ting blir inte automatiskt bättre av att de privatiseras. Jag hoppas att vi kan se mer nyktert på huruvida verksamheter ska privatiseras eller inte i framtiden. Historien om SBB borde onekligen mana till eftertanke.

Anf. 9 CARL B HAMILTON (L):

Fru talman! Många och ibland också stora företag som går i konkurs hotar knappast stabiliteten i svensk ekonomi. Bedömningen av om företaget är viktigt för den ekonomiska stabiliteten beror på om företaget är stort eller litet. I detta sammanhang är SBB ganska litet. Det är det som det handlar om, precis som sagts tidigare.

Detta rör inte heller de stora bankerna. Jag tycker att det finns skäl att påminna om att bankerna tydligen inte har dragits med i den typ av resonemang som SBB har haft om att låna billigt och placera pengarna på ett sätt som man hoppas ska ge hög avkastning men som är väldigt riskfyllt. Just därför att de stora bankerna inte är involverade finns det inte anledning för svenska skattebetalare att gå in med medborgarnas pengar för att rädda enskilda privata aktieägare från förluster. Det finns inte heller skäl att vara orolig för finanssektorn eller banksektorn i Sverige om SBB eller ett företag som SBB skulle gå i konkurs.

En viktig förklaring till SBB:s prekära läge är otvivelaktigt den spekulation som har skett med extremt låga räntor. Där har situationen ändrats ganska snabbt. Frågan för bland annat placerare har ändrats från ”vems pengar ska vi ta” till ”var ska vi ta pengarna”. Jag ska be att få återkomma till detta senare. Men jag tror att det finns en mycket viktig aspekt på den här händelseutvecklingen, nämligen risken för vänskapskorruption.

Anf. 10 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! I mitt förra inlägg redogjorde jag kortfattat för det läge som råder och de utmaningar som finns i svensk ekonomi och på marknaden för kommersiella fastigheter. Det finns ett behov av att alltid vara beredd att agera för skattebetalarnas bästa, för den finansiella stabiliteten och även för säkerheten i vårt land. Som finansmarknadsminister ansvarar jag självklart för finansmarknadsfrågor, men också för stora delar av det statliga ägandet av fastigheter, inklusive de militära. Det handlar inte bara om vad som har sålts under tidigare regeringar och ute i kommunerna. Det handlar också om vilken typ av ansvar man tar för det som faktiskt ska vara statligt.

I maj 2019 föreslogs två nya grundorganisationsenheter inom försvaret. Den 15 december 2020 fattade riksdagen beslut om att nya regementen ska byggas. Ändå har vi nu kunnat läsa i medier om att man hyr in sig tillfälligt, vilket skapar en osäkerhet och en diskussion. Men med en ny regering har det kommit nya tag kring hur vi sköter landet. Nu i maj har vi med mig som ansvarig minister fattat beslut om projektering för nya regementen i Falun, Sollefteå, Östersund och så vidare.

Fru talman! Här är alltså en skillnad. Vi tagit ett ansvar. Vi arbetar nu med att ha detta i statlig regi. Vi har fattat de besluten.

Det handlar om att alltid agera för Sveriges säkerhet. Här ska man också notera innan man drar på alla växlar i växellådan att SBB självt har meddelat att det inte avser att sälja fastigheter till någon fastighetsägare som är oacceptabel för hyresgästerna. Det bolag som många har nämnt i debatten har alltså självt meddelat att det inte avser att agera på det sättet. Det avser inte att sälja till företag som hyresgästerna inte kan acceptera.

Med det sagt är det självklart så att regeringen och de samarbetspartier som den vilar på här i riksdagen är beredda att agera för finansiell stabilitet, Sveriges säkerhet och skattebetalarnas pengar.

Men det ska inte göras på ett sådant sätt att trygghet och stabilitet riskerar att addera risk i det här läget. Förslag om upplevelse av tvångsköp är inte i Sveriges intresse.

Den här marknaden behöver nu så mycket lugn och ro som möjligt för att kunna lösa de problem som finns. I det ska politiken ta ned risk och inte addera risk.

Anf. 11 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Tack så mycket, statsrådet, för det inledande anförandet!

Jag tror att vi är ganska överens om att det är viktigt att vi har lösningar på plats som kan hantera diverse olika utmaningar.

Nu diskuterar vi i kammaren utmaningarna kopplade till att äga samhällsviktiga lokaler, vad som gäller i dag och vad som kommer att gälla framgent. Här har regeringen tagit ett antal initiativ som redogjorts för. En del är bra, och en del är mindre bra.

Jag anser exempelvis att viktiga förköpsgrunder är att underlätta för förvärv av nyckelfastigheter, att underlätta för samhällsomvandling till följd av större företagsetableringar och företagsexpansioner, att underlätta för det civila försvarets återuppbyggnad och utveckling och att underlätta för markåtkomst för samhällsviktiga klimatanpassningsåtgärder.

Det är exempel i en del av direktivet till en modern förköpslag som regeringen helt har strukit bort. Jag vill fråga varför statsrådet och regeringen har strukit dessa viktiga förköpsgrunder.

Anf. 12 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Den här regeringen kommer alltid att agera för den finansiella stabiliteten, för skattebetalarnas pengar och för att värna viktiga intressen, till exempel Sveriges säkerhet.

Jennie Nilsson och Socialdemokraterna har här tre betydande problem. Det första är frågan: Varför gjorde ni som ni gjorde? Den har ställts här i debatten. Den borde Jennie Nilsson ta chansen att besvara.

Det andra problemet är: Varför fattades det beslut i den här kammaren om att vi skulle ha nya regementen, och varför blev det inte så under tidigare regering? Nu har vi fattat beslut om projekteringar för att bygga nya regementen. Varför blev det inte så?

Det tredje som Jennie Nilsson behöver besvara är följande. Nu har regeringen lagt ett förslag på riksdagens bord om att vi ska säkerhetspröva vid utländska förvärv. Varför gjorde man inte det under åtta års tid?

Jennie Nilsson och Socialdemokraterna har betydande, kanske historiska, trovärdighetsproblem. Men nu har vi en regering som tar ansvar.

Anf. 13 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Socialdemokratiska regeringar har lett i princip all återuppbyggnad och utbyggnad av försvaret i modern tid. Alla partier i Sveriges riksdag har medverkat till nedmonteringar av försvaret i olika omgångar.

Det som Moderaterna har bidragit till är extra oförlömligt i processen. Den moderatledda regeringen avskaffade exempelvis den allmänna värnplikten med endast tre rösters övervikt i riksdagen. En moderat försvarsminister avgick.

Allt nådde någon form av bisarr nivå när statsminister Reinfeldt på Folk och Försvar i Sälen 2014 kallade Försvarsmakten för ett särintresse.

Sedan dess har alla partier noterat det som händer i omvärlden. Man har via samtal kommit fram till att man ska öka på försvaret. Man har gjort det i olika omgångar.

Det är lite beklämmande att Moderaterna inte tar ansvar vare sig för sin historia eller för sina brister här och nu.

Anf. 14 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Den här regeringen är alltid beredd att agera för finansiell stabilitet, Sveriges säkerhet och skattebetalarnas pengar.

Socialdemokraternas historiska trovärdighetsproblem i den här frågan understryks av Jennie Nilssons svar. Jennie Nilsson får konkreta frågor om varför den förra regeringen agerade som den gjorde.

Varför projekterade man inte för de nya regementen som det beslutades om? Varför tog man inte fram en lag som kunde pröva utländska investeringar? Som svar på dessa frågor börjar Jennie Nilsson tala om allmän värnplikt. Vi har allmän värnplikt i Sverige.

Vi stärker nu Sveriges försvar på ett historiskt sätt. Men vi tar också ett stort ansvar för vad som ska vara i statlig ägo, hur marknader ska fungera, hur stabilitet ska värnas, hur skattebetalarnas pengar ska värnas och hur vi ska kunna leva tryggt, säkert och framgångsrikt i Sverige.

Socialdemokraternas historiska problem i de här frågorna underströks av Jennie Nilssons svar.

Prot. 2022/23:126

16 juni

*Särskild debatt om
äga nde av samhälls-
viktiga fastigheter*

Anf. 15 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Fru talman! Det är väldigt glädjande att statsrådet och Moderaterna har tagit sitt förnuft till fånga och börjat lyssna på Vänsterpartiet. För några veckor sedan när vi lyfte fram den här frågan var det initiala svaret: Nej, nej, nej, det här behövs det inte göras någonting åt.

Sedan svängde man över en natt och sa: Oj då, det är visst ett regemente som ägs av privata intressen. Det var inte så bra. Det här behöver vi göra någonting åt. Det är bra, men det är inte bara det som behöver göras.

Det finns många andra delar i vårt samhälle som är en viktig del av vårt gemensamma försvar. Det är bland annat att vi har en välfungerande skola, äldreomsorg och sjukvård.

Är det då inte lite vanskl igt att återigen lita på SBB när det säger: Vi tänker absolut inte sälja någonting till några utländska intressen eller till någon som ingen av hyresgästerna vill ska äga det? Det har redan från början brutit löftet om att inte sälja över huvud taget.

Anf. 16 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Tack, Samuel Gonzalez Westling, för ditt inlägg!

Jag håller med om det mesta av det som Samuel Gonzalez Westling säger. Regeringen är beredd att agera. Skulle det visa sig att det dyker upp problem och att företag agerar på ett sätt som strider mot svensk säkerhet kommer regeringen självklart att agera.

Vi har adderat verktyg till verktygslådan. Jag är något förvånad över att det inte har gjorts tidigare. Men det är bra att det nu görs. Jag delar Samuel Gonzalez Westlings analys av att hela samhällets funktionalitet givetvis är central för att vi ska ha ett bra försvar.

Inte minst kommer de delarna att provas alla mest under ett militärt angrepp. Samuel Gonzalez Westling och regeringen verkar här göra mycket liknande analyser. Möjligtvis skulle Samuel Gonzalez Westling behöva diskutera igenom med Socialdemokraterna varför det blev som det blev och så vidare.

Anf. 17 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Fru talman! Det låter som att vi är överens här. Vi borde se till att staten agerar för att återta kontrollen över utförsålda skolor, sjukvårdsinrättningar, äldreboenden och så vidare. Det är en viktig del av totalförsvaret att vi har dem i vår egen kontroll.

Vi kan inte lita på bolag som SBB. Det har tydligt visat att det inte finns någon som helst tillförlitlighet i det som det säger. Därför måste regeringen agera snabbt för vi ska få till en förköpsrätt för staten så att det inte ska kunna gå vidare och sälja till någon annan.

Det är ganska bråttom nu. Riksdagen stänger för sommaren om en vecka. Men Kina, Saudiarabien och Ryssland tror jag inte tänker ta semester under den tid som riksdagen gör det.

Anf. 18 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Låt mig först konstatera att det verkar finnas en bred uppslutning i den här kammaren för en annan linje än den som Samuel Gonzalez Westling och Socialdemokraterna förespråkar. Vi verkar vara eniga i bred majoritet här inne om att man nu ska agera för lugn och för möjlighet för marknaden att göra de anpassningar som behövs.

Det finns, vad jag kan bedöma, en bred uppslutning här inne kring att inte agera på så sätt att vi skulle förstatliga för förstatligandets skull eller införskaffa verktyg till staten så att den kan gå in och ytterligare störa och addera risk i processerna. Det är viktigt att skicka den signalen så att marknaden nu inte blir mer orolig. Vi ska inte addera risk i detta.

Fru talman! När det däremot gäller att vi ska agera vid behov för skattebetalarnas pengar, för Sveriges säkerhet och för den finansiella stabiliteten är jag helt övertygad om att alla riksdagsledamöter, om ett sådant läge skulle uppstå, är beredda att komma till Stockholm och fatta de beslut som krävs. Det oroar mig inte särskilt mycket, för jag tror att vi har hårt arbetande riksdagsledamöter.

Anf. 19 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Det är alltid spännande med en försvarspolitisk debatt som härrör från att ett regemente råkar ha ett privat ägande. Men det är lagt åt sidan.

Jag har en fråga till Niklas Wykman. Lärdomarna från 90-talet ledde till att vi städade upp i banksektorn och införde en hel del regleringar för att öka stabiliteten i sektorn. Vad som därefter hände är inte bara sossarnas fel, fast jag i och för sig gärna hade skyllt på dem. Det har alltså blivit ett korsäggande i den kommersiella fastighetssektorn så till den grad att överblicken inte finns.

Vad avser statsrådet att göra för att minska riskerna i sektorn givet korsägandet?

Anf. 20 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att välkomna och berömma Alireza Akhondis och Centerpartiets besked att stora nationaliseringsprogram nu inte är aktuella. Därmed bidrar Alireza Akhondi och Centerpartiet till en trygghet och stabilitet som är bra för marknaden. Det gör att den kan ställa om så att de som har tagit på sig för mycket risk ska kunna komma ned i risk och så att de som behöver sälja för att stärka sitt eget kapital kan göra det.

Det är olyckligt om vi sprider en bild i Sverige av att vi nu skulle addera risk i marknaden. Det är ett mycket bra besked av Alireza Akhondi att detta inte är Centerpartiets position. Det bidrar till att skicka en stark signal härifrån, vilket i sin tur bidrar till att marknaderna kan ställa om på ett bra sätt.

Fru talman! Sedan ställde Alireza Akhondi en rätt komplicerad fråga om hur hela den här marknaden fungerar och om ägarstrukturer. Det handlar om bolagsordning och en rad andra regler. Det är en bra och befogad fråga, men den är något svår att ta i detta korta format. Om det skulle visa sig att det finns betydande problem får vi gå in i en utvärderingsfas och ta till oss av den.

Anf. 21 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag tackar Niklas Wykman för svaret, och jag förstår att det här är en jättekomplicerad fråga. Men det är detta som är kärnan i debatten: den höga skuldsättningen och korsägandet i den kommersiella fastighetssektorn. Det är två frågor som behöver adresseras rätt omgående för att vi ska minska risken och spridningseffekterna i diverse sektorer, vilket också påverkar skattebetalarna och vanliga svensson som sitter med jättehöga lån för sina bostäder.

Jag hoppas innerligt att statsrådet i närtid återkommer med konkreta svar på de två frågeställningarna. När vi har bostadspolitiska debatter i den här kammaren är det enda jag hör inflation, inflation, inflation – vi kan inte göra någonting, utan vi spränger skeppet och bygger ett Sverigehus på det.

Jag hoppas att det moderata statsrådet ställer sig lite ovanför det här och återkommer med konkreta förslag som kammaren kan ta ställning till.

Anf. 22 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Låt mig börja med att säga att de två betydande risker man kan identifiera dock handlar om inflationen och vad den gör för räntorna i ett samhälle. Om vi har höga räntor länge frestar det såklart på mer i den här sektorn. Det är en av anledningarna till att regeringen är så tydlig med att en mycket viktig sak för finanspolitiken är att inte försvåra Riksbankens uppdrag att komma tillbaka till prisstabilitet.

Det andra är precis det som Alireza Akhondi är inne på, nämligen spridningsrisker. Korsägande kan öka dem, men en betydande spridningsrisk är mycket mer rättfram än så: Många bolag behöver sälja samtidigt, och då behöver många skriva ned värderingarna på sina tillgångar. Detta utlöser en rad problem.

Å andra sidan finns det, som bland andra Carl B Hamilton har understrukit i debatten, ett starkt och motståndskraftigt finansiellt system. Man kan aldrig utesluta olyckor, men möjligheten att hantera detta är god.

Anf. 23 JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Den tidigare förköpslagen avskaffades av den moderat-ledda alliansregeringen 2010. Det fanns brister i lagen, och vi socialdemokrater ville göra nödvändiga förändringar i enlighet med vad Boverket och flera remissinstanser föreslog. Den tidens högerregering avskaffade i stället lagen helt och hållet.

Sedan dess har det funnits många situationer där en förköpslag hade behövts. Förra året tillsatte därför den socialdemokratiska regeringen en utredning om en ny, modern förköpslag. Den skulle vara klar i december i år. Men för en månad sedan ändrade den nuvarande högerregeringen plötsligt direktivet. Och det var inga små förändringar; man strök precis allt som handlade om kommunala förköpsgrunder, och man förlängde utred-

ningstiden till april nästa år. Därmed förlorade vi både hela det kommunala perspektivet och värdefull tid.

Det finns tre olyckliga saker som kännetecknar den här högerregeringen och dess styråra i form av Sverigedemokraterna. Det första är att man är ideologiskt förblindad. Det andra är att man har dåligt omdöme. Det tredje är att man konsekvent har dålig tajmning. Detta är en fullständigt förödande kombination som blir till en mix av tillkortakommanden som leder Sverige i helt fel riktning.

Ett konkret exempel är att man tog bort investeringsstödet för byggandet av billiga hyresrätter samtidigt som man förlorade kontrollen över inflationen, och bostadsbyggandet störtade. Vi står nu inför en långvarig bostadskris, och det enda regeringen åstadkommer är en gratislunch för byggbranschen. Regeringens Karlsson på taket måste sluta blunda för verkligheten, kavla upp ärmarna och börja leverera!

Om vi ska säkra samhällsviktiga fastigheter behöver det skyndsamt tas fram en modern förköpslag – en lag som ger möjligheter för kommunerna, för regionerna och för staten att agera för vårt gemensamma bästa.

Anf. 24 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Man kan dölja mycket i retorik om man vill. Men i slutändan var det faktiskt den socialdemokratiskt ledda regeringen som sålde ut de här fastigheterna. Det var den socialdemokratiska regeringen som skrev de långa kontrakten med ett riskbolag som SBB. Regeringen sålde ut fastigheterna trots att den visste att det inte fanns en förköpslag.

Man kunde ha önskat att regeringen hade läst Kommuninvests rapporter innan den sålde ut statens innehav. Flera av försäljningarna har ju skett långt efter det att rapporterna kom.

Min fråga blir: Varför agerade Socialdemokraterna så omdömeslöst under den tid man satt i regeringen?

Anf. 25 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Mikael Eskilandersson, för frågan! Det här är en fråga som handlar om både kommunernas, regionernas och statens möjlighet att hantera sina fastighetsinnehav. Man ska kunna planera för de behov man har och för dem man ser framgent. Det har över tid skiftat hur man har bedömt behoven, men i grunden är det viktigt att det finns en lagstiftning på plats som säkerställer att man kan agera om det behövs. Då är en modern förköpslag viktig.

Det är något beklämmande att lyssna på Sverigedemokraterna i debatten. De försöker göra detta till en fråga som handlar om SBB och Socialdemokraterna. De tycks inte ha några som helst problem med kompisköp till kompispris i det moderatstyrda Stockholm. Det finns exempel där man sålde för 70 miljoner till en kompis som sedan sålde vidare för 20 miljoner. Det är helt orimligt, och det finns gott om sådana exempel.

Men jag tycker egentligen inte att den här debatten ska handla om det. Det finns dåliga exempel, och de behöver tas bort. Vårt ansvar här och nu är att säkra att vi har det som behövs för framtiden.

Anf. 26 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag förstår om Jennie Nilsson inte vill att debatten ska handla om kompispriser och kompisavtal med tanke på vem som startade och ägde SBB – en sedan tidigare känd socialdemokrat. Nu vill Socialdemokraterna gå in och rädda sin socialdemokratiska kompis, som fortfarande är största aktieägare i SBB, genom att helt enkelt köpa upp hela bolaget, vad jag förstår.

Detta tycker jag inte är någon bra lösning över huvud taget. Det är väldigt få av fastigheterna som egentligen berör staten. De flesta är sådana som den fastighet som köptes i Örkelljunga, som alltså var ett äldreboende. Jag ser ingen anledning för staten att äga ett äldreboende i Örkelljunga.

Frågan är dock fortfarande varför man gjorde denna försäljning när man visste att det inte fanns en förköpslag och sedan efteråt kommer och vill försöka laga detta genom att fixa till en förköpslag. Det var ju lite onödigt med försäljningen från början, eller hur?

Anf. 27 JENNIE NILSSON (S) replik:

Fru talman! Man får väl utgå från att Mikael Eskilandersson missförstår med flit. Socialdemokraterna föreslår inte att man ska gå in och köpa hela SBB. Vi föreslår att man ska säkerställa att det finns lagstiftning på plats, den lagstiftning regeringen – en moderatledd regering, precis som den som Sverigedemokraterna nu samarbetar med – plockade bort 2010. Det var ett problem, och detta behöver lösas.

Utan att ha detaljstuderat just äldreboendet i Örkelljunga tvivlar jag ändå starkt på att det är staten som äger det. Jag gissar att det är kommunen som gör det.

Det sitter nu en utredning och jobbar med hur vi ska få moderna förköpsregler på plats för kommun, för region och för stat. Det problematiska är att regeringen nu går in och tar bort hela den del som handlar om kommunala förköpsgrunder, och det stöttar tydligen Sverigedemokraterna. Samtidigt försöker man blanda bort korten kring en så här viktig fråga och få den att handla om – egentligen precis som med allting annat – ett parti eller en person i stället för det som är det reella problemet.

Anf. 28 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Äga eller hyra? Jag vill inte säga att det ena alltid är bättre än det andra. Däremot vill jag vara väldigt tydlig med att jag absolut inte vill ha några tvingande lagar för våra kommuner. Staten ska inte äga vårt äldreboende i Örkelljunga, som vi var inne på här förut. Det jag menade med det var givetvis att SBB inte ska köpas upp av staten.

Det kommunala självstyret är extremt viktigt för mig. Jag tycker att kommunerna måste ha möjlighet att göra de bedömningar som behövs av vilken verksamhet man vill ha och i vilka lokaler man ska ha den. Regeringen ska ge kommunerna handlingsutrymme, inte bestämma hur varje kommun lägger upp sin ekonomi. Jag är helt övertygad om att kommunerna klarar av att väga fördelarna med att äga och fördelarna med att hyra mot varandra.

Fastigheter är dessutom betydligt säkrare än tjänster, då fastigheter inte försvinner vid en konkurs utan egentligen bara byter ägare. Det kan jämföras med ambulansverksamheten i Region Skåne. Regionen fick väldigt stora bekymmer när denna gick i konkurs. Där försvann verksamheten

över en natt. Visst, bilarna fanns kvar, men det fanns ingen som körde dem. Det var ju en tjänst man hade köpt.

Jag är mycket glad att Vänsterpartiet i detta läge har börjat prata sig varma för att vi ska äga. Ägande är ofta bra, särskilt om man har för avsikt att bo kvar under lång tid, och jag anser att det gäller oavsett om det är ett kommunhus eller en lägenhet. Jag ser fram emot kommande debatter med Vänsterpartiet om mer ägt boende.

Det är oftast tryggare att äga. Det är bättre ekonomiskt på sikt, och det ger större möjligheter. Att hyra är däremot bra om man har tillfällig verksamhet, då man har lägre ingångskostnader och det blir lättare att avyttra. Vilket man väljer måste vara upp till varje kommun.

Anf. 29 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Fru talman! Jag blir inte riktigt klok på det Mikael Eskilanderesson säger i talarstolen. Tycker Mikael Eskilanderesson på riktigt att det är bättre att ett kinesiskägt bolag eller Ryssland äger ett äldreboende i en kommun än att staten gör det?

Det är lite märkligt. Sverigedemokraterna pratar gång på gång om hur viktigt det är att ta vara på Sverige och skydda och värna det svenska. Samtidigt är det uppenbarligen inga problem att sälja ut det vi äger gemensamt hit och dit till privata näringsidkare och roffarkapitalister, eller för den delen att helt aningslöst öppna för att främmande makt ska kunna äga det vi använder och förvaltar gemensamt. Skulle jag kunna få ett svar på och en utveckling av det från Mikael Eskilanderesson?

Anf. 30 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag betvivlar att vare sig ett kinesiskt eller ett ryskt bolag är särskilt intresserat av ett äldreboende eller en skola i en kommun. Det handlar inte direkt om försvarshemligheter i den typen av byggnader.

Nu är det en ytterst hypotetisk fråga, men SBB har i sitt yttrande sagt att man kommer att kontakta hyresgästen, det vill säga kommunen, och fråga hur den ser på en ny ägare av fastigheten. Som hyresgäst ska man få lov att påverka. Det är jättebra, för då kan man i det läget välja, om man så vill, att i stället gå in och förhandla med SBB om att eventuellt köpa ut fastigheten.

Däremot undrar jag hur Vänsterpartiet egentligen ser på detta med ägt och att äga sitt boende. De gånger jag har haft diskussioner i bostadsdebatter med Vänsterpartiet har ni varit väldigt kritiska till ägt boende och menat att man sätts i en skuldsituation som inte är rimlig. Vad skiljer det mot den kommunala inställningen?

Anf. 31 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Fru talman! Jag förstår verkligen att Sverigedemokraterna inte har problem med att ta löftesbrytare på orden med tanke på den historia av löftesbrott som de själva levererat under det senaste året. SBB har ju redan tidigare sagt att man inte kommer att sälja över huvud taget. Det blir lite svårt att få ekvationen att gå ihop när man då lovar att kontakta kommunerna innan man säljer till någon annan, kanske en främmande makt.

Jag tycker att Mikael Eskilander sson borde kontakta Zelenskyj och fråga vad han tycker. Hur skulle han, när han stod inför en fullskalig invasion av främmande makt, se på saken om just den främmande makten ägde stora delar av landets fastighetsbestånd och under lång tid haft möjlighet att göra förändringar och vad man nu ville i det beståndet? Är inte det lite vanskl igt? Borde det inte vara statens ansvar att se till att sådant inte förekommer?

Anf. 32 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Om man ska garantera att ingen från Kina, Ryssland eller något annat land äger någonting i Sverige måste man i princip införa en diktatur där man bara tillåter staten att äga. Varför skulle inte ett bolag få äga en skola? Varför skulle inte ett bolag få äga ett äldreboende? Den diskussionen är ändå lite ideologiskt intressant.

Jag förstår dock inte rädslan för att just Ryssland skulle vara väldigt intresserat av ett äldreboende i Örkelljunga. Problematiken är lite märklig. Vad skulle man använda det som? Visst, man kan använda det som någon form av avlyssningsbas eller så, men då finns det faktiskt lagstiftning att ta till.

SBB har gett ett löfte, och jag har ingen anledning att betvivla det. Jag förutsätter att SBB egentligen inte vill sälja utan att deras försäljningar i så fall är framtvingade av för hög spekulation.

Anf. 33 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Fru talman! Vi kan konstatera att det var ett katastrofalt misstag att sälja ut samhällsfastigheter till bolag som SBB.

Det är värt att påpeka att det knappast är enbart rena militära intressen som är värda att belysa i sammanhanget. Från min tidigare roll som vice ordförande för kommunstyrelsen är jag väl bekant med kommunens ansvar i totalförsvaret. Det är vi alla, inte bara militären, som tillsammans ska försvara landet. För att vi ska kunna göra det måste skolor och sjukvårdsinrättningar fungera. Att de nu riskerar att hamna i händerna på utländska intressen är oacceptabelt. Det är inte minst därför vi kräver att regeringen ska agera snarast.

Vi har inte tid att vänta och se. Bara förra året sålde SBB ut samhällsfastigheter till ett värde av 16 miljarder, helt utanför vår gemensamma kontroll. I dag saknas också möjligheten för regeringen att träda in och agera i rikets intresse vid liknande kommande affärer.

Vänsterpartiet föreslår att staten får förköpsrätt på fastigheter som är av säkerhetspolitiskt intresse. Modellen vi föreslår är ungefär samma som den som gäller för bostadsrättsföreningar. Den gäller i händelse av att fastighetsägaren vill sälja sin hyresfastighet vidare, alltså en så kallad hembuds rätt. På det viset ger sig staten inte in i en spekulationskarusell som riskerar att trissa upp priserna, men det garanterar samtidigt att marknads-
mässiga priser kommer att gälla om vi väljer att utnyttja vår förköpsrätt.

Det här behöver göras nu genast, för att säkerställa att våra samhällsfastigheter inte säljs till främmande makt eller till ännu mer oseriösa spekulanter än SBB.

Att ha bra skola, sjukvård och omsorg i fredstid är ett måste för att kunna tillgodose totalförsvarets behov i tider av kris och krig. Om regeringen inte klarar av uppdraget är det dags att lämna in sin avskedsansökan och låta andra, som är bättre lämpade att sköta statens angelägenheter, ta över.

Anf. 34 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag blev ganska glad att höra att Samuel Gonzalez Westling har jobbat i en kommun tidigare. Jag har en rak fråga. Hur har ni tänkt finansiera det massiva åtagande som ni vill ålägga det offentliga? Om man känner till den kommunala ekonomin vet man att när kommunerna avyttrar fastigheter beror det oftast på att de behöver frigöra utrymme i sin resultat- och balansräkning för att kunna göra nya investeringar.

Det finns ett regelverk som omgärdar också den kommunala ekonomin. Om ni inte har tänkt höja skatten kraftigt för vanliga invånare eller skapa ett grekiskt drama, med jättehöga skulder, undrar jag hur ni har tänkt lösa det rent finansiellt.

Anf. 35 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Fru talman! Det är ganska enkelt att svara på hur vi har tänkt lösa det rent finansiellt. Skatterna har skurits ned radikalt de senaste 30 åren, inte minst till följd av Alireza Akhondis eget partis agerande. Det har drabbat kommunerna. Anledningen till att de befinner sig i den här situationen i dag är, som jag inledde med att säga tidigare, den nyliberala marknadsfundamentalismen. Vi måste lämna den. Vi måste se till att välfärden fungerar för alla.

Vi hörde statsrådet säga tidigare att statsskulden är rekordlåg, samtidigt som hushållen har rekordhöga skulder. Det är något som inte korrelerar här. Staten måste ta sitt ansvar. Jag kan försäkra Centerpartiet att Vänsterpartiet har välfinansierade, välgrundade och genomförbara förslag på det området.

Anf. 36 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet har uppenbarligen en kopiator eller sedelpress på sin kammare och kan trycka upp obegränsat med sedlar för att finansiera allt mellan himmel och jord. Men vi kommer inte ifrån ett faktum. Om ledamoten har varit utanför Stockholmsregionen vet han att det finns kommunala skattesatser som ligger på 34–35 procent. Någon brutal skattesänkning har det alltså faktiskt inte varit tal om. Sverige är fortfarande ett av de länder i världen som har högst beskattning. Det glömmar Vänsterpartiet bort allt som oftast.

Jag fick inte svar på min fråga. Givet de förutsättningar som finns undrar jag vilka konkreta lösningar Vänsterpartiet har, i stället för att bara stå här och säga att allting blir bra med mer kommunism i Sverige.

Anf. 37 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik:

Fru talman! Jag bor i den kommun som har näst högst skatt i Sverige. Jag behöver inte få en föreläsning om hur det fungerar i en kommun. Jag har varit med och styrt den kommunen.

Anledningen till att det förhåller sig på det sättet är att man har sänkt skatterna på statlig nivå för de allra rikaste. I en kommun, där vi lever tillsammans med och ser människor varje dag, måste vi höra de behov som de ger uttryck för och se till att det fungerar. Då måste vi höja skatten på kommunal nivå. Det är inte optimalt. Men när staten agerar som den gör, i marknadsfundamentalismens namn och i Centerpartiets namn, blir det på det sättet.

Vänsterpartiet har andra förslag. Jag föreslår att Alireza Akhondi läser våra förslag i stället för att stå här och raljera över märkliga företeelser. Det är helt omöjligt att besvara.

Anf. 38 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Att konstatera problem är ganska enkelt. Att hitta lösningar är betydligt svårare. I detta anförande vill jag därför fokusera lite grann på vilka vägar det finns framåt.

Vi vet att varje kris är en unik möjlighet till utveckling. Låt oss ta vara på den! Vi är ganska överens om problematiken som omgärdar den kommersiella fastighetssektorn. Den höga skuldsättningen måste ned. Då måste Riksbanken vara en seriös partner i stället för att spä på och göda problemet, som man gjorde tidigare.

Men den här situationen skapar även möjligheter att lösa andra närliggande problem. Klimatanpassningar av fastigheterna ser till att man sänker driftskostnaderna. Det är ett exempel på en väg framåt. Vi ska också, givet den demografiska utvecklingen i Sverige, se till att bygga och rusta oss för framtiden.

Jag vill passa på att rikta mig till statsrådet Niklas Wykman. När vi har debatter här i kammaren pratas det väldigt mycket om inflationen. Det har jag all respekt för. Som nationalekonom förstår jag att det finns enorma risker med att detta biter sig kvar och skapar nya problem.

Men det finns allvarliga problem både i kommunsektorn, när det gäller dess finansiering, och i fastighetssektorn, med höga varselvågor och så vidare. En lösning som man skulle kunna ta till är att kraftigt sänka arbetsgivaravgifterna. Det spär inte på inflationen. Och vi löser faktiskt de samhällsutmaningar som vi har framför oss den närmaste tiden. Det skapar också stabilitet i den sektor som vi nu debatterar.

Anf. 39 YUSUF AYDIN (KD):

Fru talman! Det är viktigt att betona att ansvaret att hantera den situation som fastighetssektorn befinner sig i i första hand ligger på marknaden, de företag som befinner sig där och deras ägare. Det tillhör ju företagandets villkor att när företagen går bra gör man goda vinster, men det finns också risker att hantera, och det är inte statens ansvar att primärt städa upp konsekvenserna av illa fungerande affärsmodeller.

Samtidigt och med vetskap om våra historiska erfarenheter är det dock viktigt att regeringen följer utvecklingen noga och är redo att agera för att värna svenska säkerhetsintressen, den finansiella stabiliteten och skattebetalarnas pengar, vilket också statsrådet Wykman klargjorde.

När det gäller den strategiska aspekten som jag nämnde tidigare är det Kristdemokraternas hållning att fastigheter där man bedriver offentlig verksamhet ändå har en viss strategisk betydelse, detta av två skäl.

Det ena är rådigheten, det vill säga att kunna utveckla och anpassa lokalerna till det verksamhetsbehov som finns nu och kanske framöver.

Det andra är det ekonomiska förvaltarskapet där det här kortsiktigt kan vara nödvändigt. På längre sikt, vilket rapporter från Kommuninvest och andra har visat, är det dock oftast billigare att själv ordna med finansiering eftersom man kan låna billigare och inte har avkastningskrav.

Detta ligger också i god linje med den kristdemokratiska principen om ett långsiktigt och gott förvaltarskap av våra gemensamma resurser och tillgångar som vi överlämnar till kommande generationer.

Anf. 40 MARIELLE LAHTI (MP):

Fru talman! Det finns ytterligare en aspekt som är viktig att lyfta fram i debatten utöver den rent ekonomiska aspekten som jag tog upp i mitt förra anförande och som flera av talarna före mig också har varit inne på, nämligen att vi nu saknar kontroll över vem som ska ta över samhällsviktiga fastigheter. Det är de som är i fokus för vår del i den här debatten.

Det har ju spekulerats om allehanda uppköp av aktörer som vi kanske inte i första hand skulle vilja se som ägare av de här samhällsviktiga byggnaderna. Flera kommuner oroar sig över vem som har kommit över den lokala skolan, kanske hur den kommer att skötas framöver och hur hyrorna kommer att utvecklas. I slutändan är det faktiskt inte de som bestämmer hur det kommer att bli med den saken nu när fastigheterna måste säljas av för att rädda bolagen.

SBB säger att de vill sälja vidare till ansvarsfulla aktörer. Det låter ju bra. Men det är faktiskt helt orimligt att vi ska förlita oss på SBB:s goda vilja för att se till att vi inte får olämpliga ägare till våra skolor, kommunhus och till och med försvarsregementen.

Jag hoppas verkligen att regeringen inser att man måste agera. Man kan inte vara passiv när det rör den här typen av allvarliga händelser. Det handlar om våra nationella intressen och våra offentliga verksamheter. De ska inte behöva ha att göra med oseriösa fastighetsägare, och det är regeringens ansvar att se till att det offentligas intressen faktiskt tas på allvar i den här situationen.

Anf. 41 CARL B HAMILTON (L):

Fru talman! Jag ska anknyta lite till vad Marielle Lahti var inne på. Det är inte bara de här fastigheterna, ett regemente och så vidare, som vi måste diskutera, utan frågan är varför detta har kunnat inträffa – hur en professionell, oerhört driven och säkerligen medialt också ovanligt skicklig investerare reser runt till kommuner och mindre professionella fastighetsägare.

Vi kan inte underskatta risken för vänskapskorruption. Jag säger inte politisk vänskapskorruption, för det finns även annan. Jag har ju hållit på med finansutskottet i massor med år, och för en politiker finns det jättestora risker och frestelser kring att hantera och fatta beslut om man inte ser upp. Det gäller inte minst nu när det är så mycket EU-frågor som gör det lite knepigt att vara amatör. Man har svårt att alltid se igenom vad det är som pågår och uppträda som både köpare och säljare.

Jag tror att det måste till en diskussion om till exempel lokala medier. De klarar inte det här – det är alldeles uppenbart. Hur kunde SBB gå omkring och köpa fastigheter på ett sådant spekulativt sätt i kommun efter kommun, år efter år, under en ganska kort tid i och för sig, utan att någon

reagerade? Dagens industri har jättestora artiklar, men det rör ju riksintressen. Det rör Sverige, inte delar av Sverige.

Det finns mer att säga; vi får kanske återkomma.

Anf. 42 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Sverige har haft år av bristfällig eller dålig politik. Nu har vi dessutom krig i vår närhet. Vi har en hög inflation. Det sätter press på hushåll och på företag. Detta har vi som regering att hantera.

När det kommer till den kommersiella fastighetssektorn finns det bolag i stort behov av att komma ned i skuld och i risk. Det finns påtagliga risker att detta kan spridas till andra fastighetsbolag, men det finns också intresser på den vanliga etablerade marknaden. För den process som nu behöver ske är det ett välkommet besked från den här debatten att det finns ett brett stöd för att inte addera risk eller osäkerhet.

Den här regeringen är alltid beredd att agera för den finansiella stabiliteten, för skattebetalarna och för Sveriges säkerhet. Men det handlar också om att agera förebyggande. Nu har vi lagt på riksdagens bord att vi ska pröva utländska direktinvesteringar, och vi har fattat beslut om ny projektering av nya regementen i statlig regi. Den här regeringen är alltid beredd att agera.

Den särskilda debatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 maj justerades.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Sverigedemokraternas partigrupp anmält Beatrice Timgren som suppleant i EU-nämnden.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i EU-nämnden
Beatrice Timgren (SD)

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2022/23:374

Till riksdagen

Interpellation 2022/23:374 Risker och möjligheter med artificiell intelligens
av Josef Fransson (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 augusti 2023.

Prot. 2022/23:126
16 juni

*Särskild debatt om
ägande av samhälls-
viktiga fastigheter*

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 14 juni 2023
Finansdepartementet
Erik Slottner (KD)
Enligt uppdrag
Elisabeth Sundin
Ämnesråd
Interpellation 2022/23:377

Till riksdagen
Interpellation 2022/23:377 Gasattacker mot skolflickor i Iran
av Lotta Johnsson Fornarve (V)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 augusti 2023.
Skälet till dröjsmålet är resor.
Stockholm den 15 juni 2023
Utrikesdepartementet
Tobias Billström (M)
Enligt uppdrag
Anna Hammargren
Expeditionschef

Interpellation 2022/23:389

Till riksdagen
Interpellation 2022/23:389 Social dumpning
av Eva Lindh (S)
Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 31 augusti 2023.
Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 14 juni 2023
Finansdepartementet
Erik Slottner (KD)
Enligt uppdrag
Elisabeth Sundin
Ämnesråd

§ 5 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2022/23:FPM96 Förordning om informationsteknik för tulländamål
COM(2023) 244 till justitieutskottet

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialutskottet:
RiR 2023:12 I väntan på vård – ineffektiv statlig styrning för kortare köer

Följande dokument anmälades och bordlades:

Utrikesutskottets betänkande

2022/23:UU10 Verksamheten i Europeiska unionen under 2022

Justitieutskottets betänkanden

2022/23:JuU26 Utökade polisiära befogenheter i gränsnära områden

2022/23:JuU27 Skärpt syn på brott mot journalister och vissa andra samhällsnyttiga funktioner

2022/23:JuU29 Redogörelse för verksamheten inom den gemensamma parlamentariska kontrollgruppen för Europol och riksdagsdelegationens arbete under 2022

2022/23:JuU30 Sekretess hos Domstolsverket för enskildas kontaktuppgifter

Trafikutskottets betänkanden

2022/23:TU13 Trafiksäkerhet

2022/23:TU14 Järnvägsfrågor

§ 8 Svar på interpellationerna 2022/23:332 och 370 om den svenska veterinärbristen och den statliga veterinärorganisationen på landsbygden

Svar på

interpellationer

Anf. 43 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Sofia Skönnbrink har frågat mig på vilka sätt jag och regeringen avser att arbeta för att komma till rätta med den akuta veterinärbristen, hur jag och regeringen ställer oss till föreslagna åtgärder i betänkandet *Bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård* (SOU 2022:58) samt vilka föreslagna åtgärder vi avser att ta hänsyn till i det fortsatta arbetet.

Daniel Bäckström har frågat mig hur jag avser att på kort och lång sikt lösa den statliga veterinärorganisationen på Sveriges landsbygd.

Jag väljer att besvara interpellationerna i ett sammanhang.

Fru talman! Sveriges goda situation när det gäller djurskydd och djurhälsa är något vi ska vara stolta över och värna. Att det finns tillgång till veterinär i hela landet är avgörande för djurskydd, djurhälsa och en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion. Det handlar om att det ska finnas goda villkor för att leva, bo och verka i hela landet. Hela Sverige ska fungera, och alla djur i människans vård ska få den vård de behöver när de behöver den.

Som både Sofia Skönnbrink och Daniel Bäckström nämner är läget inom djurens hälso- och sjukvård problematiskt. Det har varit väl känt under lång tid, och det är bra att den förra regeringen till slut tillsatte en utredning.

Framför allt inom Distriktsveterinärerna finns svårigheter på grund av veterinärbristen, vilket bland annat påverkar möjligheten att hålla beredskap. Den ansträngda situationen, inte minst i glesbygd, är givetvis bekymmersam. Länsstyrelsen i Västerbottens län har skrivit till mig och beskrivit just den situationen, vilket jag tar till mig. Jag har svarat att vi i regeringen

arbetar med att hitta en hållbar och långsiktig hälso- och sjukvård för djur och att betänkandet *Bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård*, som överlämnades i november förra året, är en del i detta arbete.

Från regeringens sida arbetar vi aktivt med förslagen i det betänkande som Sofia Skönnbrink nämner. Jag kan givetvis inte föregå den processen, men jag kan tala om att arbetet pågår och att det är högst aktuellt. Man kan konstatera att intresset från myndigheter, organisationer och andra enskilda som berörs av förslagen i betänkandet har varit stort. Arbetet med att gå igenom remissinstansernas synpunkter och analysera utredningens förslag pågår. Regeringen kommer i det arbetet att beakta remissvaren. Det är ett omfattande arbete vi har framför oss då det är ett omfattande betänkande som rör en mycket komplex och viktig fråga.

Jag kan som sagt inte uttala mig om vilka åtgärder regeringen avser att gå vidare med eller hur vi ställer oss till enskilda förslag. Däremot vill jag understryka vikten av att hitta en långsiktig lösning för en fungerande hälso- och sjukvård för djur i hela landet samtidigt som dagens akuta problem behöver hanteras parallellt.

Anf. 44 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag ser att Daniel Bäckström har kommit in i lokalen. Jag blev lite lätt stressad i början när han inte dök upp. Det är kul att vi tre värmlänningar ska ta den här debatten tillsammans. Det är lite extra speciellt.

Sverige är känt för sitt starka djurskydd och sitt goda djurhälsoläge och är på många sätt ett föregångsland när det gäller djurhälsofrågor. Men för att vi ska kunna upprätthålla detta goda rykte är det jätteviktigt att det finns en välfungerande hälso- och sjukvård för djur i hela Sverige och att våra djur som ministern sa får den vård de behöver när de behöver den.

Den senaste tiden har vi dock kunnat ta del av alarmerande rapporter gällande veterinärbristen i Sverige.

Många av oss som har egna husdjur vet hur utmanande det kan vara att få tag på en veterinärtid och hur frustrerande det är när man blir hänvisad till närliggande län, om man har tur, eller blir skickad flera timmars bilresa bort till andra län.

I enstaka fall kan det här vara en lösning för oss som har smådjur och tillgång till bil. Värre är det för Sveriges hästägare och lantbrukare, som är direkt beroende av Distriktsveterinärernas ambulerande verksamhet när det uppstår akuta situationer.

Distriktsveterinärer är många gånger skillnaden mellan liv och död. Vi kan inte riskera att djur som skulle kunna bli friska efter behandling avlivas helt i onödan för att det inte finns någon veterinär att tillgå.

Bristen på tillgänglighet beror på stora bemanningssvårigheter inom djurens hälso- och sjukvård, särskilt när det gäller Distriktsveterinärernas verksamhet.

I regeringsställning genomförde vi socialdemokrater en betydande förstärkning av veterinär- och djursjukskötarutbildningarna vid Sveriges lantbruksuniversitet. Den var tänkt att generera ytterligare 40 platser på veterinärutbildningen och 20 platser på djursjukskötarutbildningen varje år. Men trots ökningen av antalet utbildningsplatser kvarstår problemet.

Därför är det nu av största vikt att regeringen fortsätter att prioritera frågan och lägger fokus på att formulera förslag på lösningar.

Fru talman! I Sverige har staten tagit på sig ansvaret att säkerställa tillgången till veterinärservice i hela landet. Det ska också finnas beredskap vid utbrott av smittsamma djursjukdomar.

Tack vare Distriktsveterinärerna finns det i dag tillgång till veterinärer alla dagar på året och alla tider på dygnet. Det här måste vi vara väldigt rädda om, särskilt ur ett glesbygdsperspektiv eftersom privata aktörer ofta lyser med sin frånvaro där.

Fru talman! Trots regeringens ansvar i frågan har vi hittills inte hört några konkreta förslag på åtgärder eller hur man ska arbeta för att komma till rätta med veterinärbristen.

Det förvånar mig lite att frågan inte är högre prioriterad, för jag vet ju att landsbygdsministern har ett stort engagemang när det gäller livsmedelsstrategin och hur vi ska kunna öka den inhemska produktionen av livsmedel i Sverige. För mig hänger de här delarna väldigt tätt ihop. Vi diskuterar ofta hur vi ska göra det mer attraktivt att producera livsmedel i Sverige och hur vi ska stimulera till generationsskiftet inom lantbruket så att fler vill syssla med djuruppfödning eller till exempel spannmålsodling. Och en viktig del i att få fler att vilja och framför allt våga satsa på livsmedelsproducerande djur tror jag är att vi kan garantera långsiktigt välfungerande veterinärservice i hela vårt land.

Fru talman! Djurägare runt om i Sverige känner just nu en väldigt stor oro som vi politiker i denna kammare måste ta på största allvar. Därför nöjer jag mig inte riktigt med ministerns svar, utan jag vill också veta vilka förslag på lösningar som regeringen har för att komma till rätta med veterinärbristen. Skulle ministern kunna berätta lite om hur tankarna går och ge i alla fall ett litet svar på hur man tänker att man ska ta den här frågan framåt?

Anf. 45 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Tack till landsbygdsminister Peter Kullgren för svaret! Tack också till Sofia Skönnbrink för en mycket viktig interpellation från hennes sida!

Det perspektiv jag tar upp med ministern som regeringsföreträdare är ett landsbygdsperspektiv som bottnar i hela det arbete som pågår, ett arbete som intensifieras framöver men också uppgraderas i och med att regeringen har tänkt revidera livsmedelsstrategin.

Det finns många olika grundläggande förutsättningar för god djurhälsa och djurhållning men också för att kunna få tillväxt i hela landet med ökad djurproduktion och djurhållning. Där är veterinär- och djursjukvård, även akut djursjukvård, helt avgörande och grundläggande för djurens hälsa men också utifrån ett ägarperspektiv, som även gäller övriga som berörs i anslutning till djurhållning – familjemedlemmar, intressenter kopplade till hästverksamhet och så vidare. Vi kan se hela spektrumet när vi går varvet runt i landet.

Läget är oerhört bekymmersamt, inte bara kopplat till utbildningsinsatser och tillgång till ökad kompetens utan också kopplat till arbetsmiljövillkor. Det är ett faktum att många väljer att avsluta sin anställning och gå vidare till andra branscher eller omprövar sitt beslut att vara kvar. Förutsättningarna är tuffa ur ett veterinärperspektiv men också ur ett djurhållningsperspektiv.

Svaren från landsbygdsministern och från regeringen är att vi får vänta och se vad regeringen kommer fram till för synpunkter och så småningom propositioner.

Det här är en fråga om både finansiering och hur regeringen i kommande budgetarbete skapar förutsättningar för verksamheten att växa. I grunden är det en finansieringsfråga att få tillräckligt med medel för verksamheten, men det krävs också att organisationen fungerar i praktiken.

I länet som vi alla tre är kopplade till är det oerhört bekymmersamt med de planer som finns på att lägga ned Sunnes veterinärstation. Sunne tillhör det västra området, som både Sofia och jag tillhör. Vi kan räkna på avståndet från där jag bor i södra Värmland upp till norra Värmland. Det är över 25 mil. Vi har djurhållare hela vägen. Att inte ha kvar verksamhet i Sunne skapar en ökad osäkerhet dygnet runt för djurhållare.

Detta tycker jag ramar in hela den svenska situationen, från inland till kust men också i de yttre glesbygdsområdena. Där ska det finnas möjligheter att utveckla djurhållning och även primärproduktion.

Vi vet att det både i Fryksdalen, med mycket mjölkproduktion och köttdjursproducenter, och i nästa dal, upp mot Syslebäck, finns många djurhållare och inte minst uppfödare, med hundar, hästar, får och andra djur.

Det är helt avgörande att regeringen vidtar åtgärder som gör att verksamheter inte läggs ned eller centraliseras, vilket blir en följd av detta och av regeringens politik om inga åtgärder vidtas.

Frågorna kvarstår alltså, landsbygdsminister Peter Kullgren. Vad kommer regeringen och landsbygdsministern att ta för initiativ? När kommer förslaget till riksdagen utifrån utredningens förslag? Och blir det en proposition i höst? Det är främst den kortsiktiga planen jag efterlyser. Det långsiktiga målet tror jag att alla är överens om, men vilka kortsiktiga, aktiva åtgärder vidtar landsbygdsministern och övriga regeringen för att få ordning på den akuta situationen?

Anf. 46 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Det är jättebra och varmt välkommet att utredningens betänkande kom i november. Men man kan ändå fråga sig varför det tog så lång tid för den förra regeringen, som sista året bestod av enbart Sofia Skönnbrinks parti och som hela tiden stöddes av Daniel Bäckströms parti. Problemen hade då varit kända i flera år.

Men nog om detta. Nu har vi den här utredningen på bordet. Regeringen arbetar med den, och vi ska framåt.

Båda ledamöterna önskar i sina interpellationer och uppföljande frågor svar på exakt vad vi ska göra. Men som ledamöterna mycket väl vet skulle det vara felaktigt av mig att gå in på vad vi ska göra av ett betänkande innan vi har berett det färdigt. Arbetet med att gå igenom remissinstansernas synpunkter pågår som sagt, och i den fortsatta beredningen kommer regeringen att ta ställning till hur vi ska gå vidare med alla utredningens förslag. Jag kan inte föregå den processen.

Marknaden för djurens hälso- och sjukvård har sedan en tid tillbaka expanderat ganska kraftigt. Ågarstrukturen har förändrats genom att ett fåtal aktörer har köpt upp en stor andel av de tidigare fristående företagen på marknaden. Efterfrågan på djursjukvård har generellt sett ökat, framför allt när det gäller sällskapsdjur.

Det finns numera också betydligt mer avancerade diagnostiska verktyg och behandlingsalternativ, som i princip är fullt jämförbara med dem som används vid vård av människor. Tillgången till mer avancerad vård har inneburit en ökad efterfrågan på mer specialiserad vård för sällskapsdjur.

En annan bidragande förklaring till den kraftiga expansionen på marknaden för sällskapsdjurs hälso- och sjukvård kan vara att betalningsviljan hos djurägare, konsumenter, har ökat.

De bemanningssvårigheter som finns inom djurens hälso- och sjukvård ser regeringen mycket allvarligt på. Det råder delade meningar om vad som ska göras för att lösa bristen.

När det gäller att hitta en långsiktig lösning tittar vi på detta i betänkandet; det arbetet pågår. Utredningen hade i uppgift att undersöka vilka åtgärder som behöver vidtas i syfte att säkerställa en hållbar och långsiktigt välfungerande hälso- och sjukvård för djur. Och syftet är just detta: att vi ska få till ett system som fungerar på lång sikt.

Vi vet alla att situationen är särskilt svår i semestertider. Förra sommaren fungerade det ändå relativt väl. Förutsättningarna var bättre än åren före, tack vare att pandemin var över.

Jag har fått information av Jordbruksverket om läget vad gäller de utmaningar som finns med att upprätthålla beredskap i sommar och framåt och om hur man arbetar med frågan. En viktig del inför semestertiderna är information till djurägare för att förbereda dem på situationer som kan uppstå. Förra sommaren gick distriktsveterinärerna ut med information till djurägare med just det syftet.

Anf. 47 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret! Att diskutera vad den förra regeringen gjorde har varit väldigt populärt bland regeringspartierna under den här första tiden i regeringsställning. Jag sa i mitt inledande anförande att vi utökade antalet utbildningsplatser för både veterinärer och djursjukskötare.

Men jag tänker ändå att vi ska försöka komma in lite på hur akut situationen faktiskt är här och nu, vilket min riksdagskollega Daniel Bäckström också talade om.

Ministern var inne på att länsstyrelsen i Västerbotten har skickat en skrivelse där man säger att smärtgränsen är nådd. Från och med den 10 april upphörde beredskapen kvälls- och natttid i Västerbottens inland. Orsaken är att det inte finns tillräckligt många veterinärer att tillgå för att man ska klara att ha beredskap dygnet runt.

I Dingle distrikt i norra Bohuslän finns det från och med den 18 maj inte längre någon veterinärberedskap för hästar och lantbruksdjur.

Som Daniel var inne på finns det i hemlandet för oss tre, Värmland, planer på att lägga ned Distriktsveterinärernas mottagning i Sunne och i stället flytta verksamheten till Arvika och Säffle. Detta skulle, precis som Daniel sa, medföra att ett stort antal djurägare i framför allt norra Värmland skulle få en mycket sämre tillgänglighet när det gäller veterinär verksamhet. Det skulle också medföra en väldigt mycket högre arbetsbelastning på de befintliga veterinärerna i Arvika och Säffle, i kombination med mycket längre resor i tjänsten.

Fru talman! Som ministern har sagt tillsatte Socialdemokraterna i regeringsställning en utredning för att undersöka på vilket sätt vi skulle kunna uppnå en hållbar och långsiktigt välfungerande hälso- och sjukvård för våra svenska djur. Och som ministern också har sagt presenterades detta förslag i höstas och har varit ute på remiss.

Det är ett förslag i denna utredning som jag vill att vi går in lite djupare på eftersom det har väckt så oerhört mycket oro bland våra djurägare i Sverige: att beredskapen mellan klockan 23 och klockan 6 föreslås tas bort. Tanken med förslaget är att det ska göra det mer attraktivt att jobba hos Distriktsveterinärerna och säkra tillgången på veterinärer under den tid på dygnet då efterfrågan är som allra störst.

Fru talman! Även om jag förstår intentionen med denna rekommendation tycker jag inte att det är rätt väg att gå eftersom det kan få väldigt stora konsekvenser för den enskilde djurägaren och dennes djur. Den svenska djurskyddslagen är tydlig: Djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande.

En indragning av den veterinära servicen nattetid kommer att medföra ökat onödigt lidande – det är inte så svårt att förstå. En häst som har ett kraftigt kolikanfall eller en ko som kalvar och får komplikationer kan inte vänta på vård till dagen efter. De behöver få vård även mitt i natten, om det inträffar då.

Ska vi vara världsledande i djurvälstånd måste vi också ha veterinärer som arbetar nattetid, för konsekvensen blir annars att djur som skulle kunna tillfriskna efter behandling kommer att behöva avlivas av djurskyddsskäl. Man kan också fråga sig vem som ska fatta det beslutet och vem som ska utföra avlivningen.

Utredningen menar att digitala lösningar skulle kunna vara ett komplement för bedömning och rådgivning. Men hur lätt är det egentligen att bedöma om familjens ponny kan vänta på vård till dagen efter eller om man ska avliva den omgående?

Ministern uppgav i sitt svar att han inte kan ge svar på exakt vilken del av utredningen man kommer att välja att gå vidare med, för det vore att föregå processen. Men, fru talman, jag vill ändå att ministern utvecklar lite hur regeringen ser på det specifika förslaget om att avveckla den veterinära beredskapen nattetid eftersom detta har skapat väldigt stor oro bland våra svenska djurägare.

Anf. 48 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Landsbygdsministern svarar inte alls särskilt konkret på hur regeringen ser på det svåra läget.

Det är snart två veckor sedan jag vid middagstid var med och förläste en förlunge hemma. Den förlossningen – eller jag kanske ska kalla det födseln – gick bra.

Men ponera att Sunnes veterinärstation hade varit nedlagd och jag hade behövt assistans från någon av distriktsveterinärerna och vederbörande var på insats fyra timmar norrut. Hur i hela världen skulle jag då ha klarat en problematisk födsel eller fölning?

Det är detta som djurägare bävar för dygnet runt, oavsett om det handlar om kalvning, fölning, lamning eller valpning. Insatstiderna är helt avgörande, liksom att den grundläggande beredskapen hos veterinärverk-

samheten finns i alla delar av Sverige, i varje region. Det är en regional fråga. Det är också en helt grundläggande utvecklingsfråga.

Om regeringen inte gör några konkreta insatser kortsiktigt nu blir detta ytterligare ett bevis på att man inte lever upp till det man säger sig vilja göra, att värna förutsättningarna för att få igång produktion ännu mer i hela landet. Det kommer inga åtgärder som gör detta möjligt. Osäkerheten hos djurägare är så fundamentalt stor att man väljer att inte satsa på avelsverksamhet eller på att föryngra för kommande generationer i besättningarna.

Detta är en helt grundläggande jordbrukspolitisk fråga. Det är en helt grundläggande djurskyddsfråga och en helt grundläggande landsbygdsfråga, landsbygdsminister Peter Kullgren, att denna verksamhet inte bara finns kvar utan också utvecklas och stärks. Det hör ihop med kompetensförsörjning. Men det hör också ihop med att regeringen måste säkerställa att arbetsmiljövillkoren och villkoren för de anställda är så goda så att de väljer att vara kvar på arbetsplatsen – att vara kvar och utvecklas för att ta större ansvar och få fler uppgifter. Det handlar också om att på sikt se hur den statliga delen kan utvecklas i hela landet. Om inte staten tar ansvar, vem ska då göra det? Vem ska då komma när djurägaren behöver assistans klockan fyra på morgonen för att något akut har inträffat?

Detta är de grundläggande frågorna. Föregående talare var inne på Västerbotten. Det är ett mycket intressant exempel på hur det ser ut i dag, sedan den 1 april. Vilhelmina, som ligger 11,6 mil från Lycksele, har sedan den 1 april inte längre någon verksamhet nattetid. Avståndet är ungefär detsamma som från Karlstad till Magnor på den norska sidan. Det är perspektivet.

Avstånden är helt avgörande, och då måste närheten finnas. Hur ser landsbygdsministern på situationen i Västerbotten rent konkret här och nu? Vad är det för åtgärder som kommer att vidtas för att underlätta så att djurägare i Västerbottens djupaste inland också denna sommar kan räkna med att få den hjälp och det stöd de behöver dygnet runt?

Med tanke på alla dessa olika frågeställningar vore det väldigt intressant att få ett svar som blickar framåt och tar fasta på vad landsbygdsministern och övriga regeringen har för ansvar, i stället för ett svar som blickar bakåt och handlar om att regeringen bara har suttit några månader, vilket man ju annars ofta får höra.

Anf. 49 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Båda ledamöterna ställer frågor om vad vi ska göra mot bakgrund av utredningen och så vidare. Men jag tänker inte föregripa den processen. Tvärtom tror jag att det skulle bli mycket uppmärksamhet och synpunkter om jag skulle välja att föregå processen och i dag berätta exakt hur jag tänker och vad regeringen har för avsikt när det gäller hanteringen av utredningen och de remissvar som har kommit in. Den ordinarie hanteringen är ju inte klar än.

Jag har väldigt stor förståelse för frågans komplexitet. Regeringen har ännu inte landat i vilka av utredningens förslag man avser att gå vidare med. Beredning pågår.

Vi kan dock konstatera att vi lägger alltmer tid och pengar på våra husdjurs vård. En betydande del av kostnaderna för djursjukvården finansieras av försäkringar. Prissättningen är fri på den marknaden.

Arbetsmiljön för veterinärer kan som sagt också vara en orsak till den veterinärbrist som råder. Det är viktigt att värna arbetsmiljön för dem som arbetar med att vårda våra djur. Utöver en ibland pressad arbetssituation förekommer det också att djurhälsopersonal får utstå hot, vilket självklart är helt oacceptabelt. Ansvaret för att arbetsmiljön är god vilar primärt på arbetsgivarna, som i alla sektorer. Det gäller såväl inom djurhälso- och djursjukvård som inom andra områden. Det gäller både privata och statliga arbetsgivare.

En orsak bakom svårigheterna med att rekrytera veterinärer och djursjukskötare kan förstås också vara att antalet veterinärer som utbildas är för lågt relativt den starkt växande efterfrågan. Som nämnts tidigare har regeringen initierat en utbyggnad av utbildningen av både veterinärer och djursjukskötare på SLU. Min regering avser att fullfölja detta. Det är roligt att vi politiskt har samsyn om detta i alla fall.

För regeringens del är det svårt att presentera åtgärder som snabbt löser den här situationen. Det tror jag att det var även för den tidigare regeringen, som Sofia Skönnbrinks parti satt i och som Daniel Bäckströms parti stödde. Man brottades ju i princip med samma problem som vi har i dag utan att hitta någon snabb lösning. Där blir ju de facto tiden avgörande. Lika många år som den regeringen satt, lika många månader har jag haft ansvar för detta område. Och det tar många år att utbilda en veterinär.

När det gäller framtiden kan jag säga att vi naturligtvis ska göra allt vi kan för att komma framåt och lösa den här situationen. Det finns många goda tankar och idéer i det betänkande som nu har presenterats, och det kommer vi att återkomma till.

Jag kan också säga att vi har en löpande dialog med berörd myndighet, Jordbruksverket. Jag har själv varit hos myndigheten och träffat dem tidigt i min ämbetsperiod, och även min statssekreterare har löpande kontakt för att hålla så bra koll på situationen som möjligt. Men, som sagt, jag kommer inte att kommentera utredningens förslag i detalj mer i dag, utan jag kommer att låta arbetet ha sin gång i Regeringskansliet.

Anf. 50 SOFIA SKÖNNBRINK (S):

Fru talman! Tack, ministern, för detta svar också! Men låt mig bara förtydliga: Min fråga var ju inte vad regeringen tänker göra mot bakgrund av utredningens förslag, utan jag undrade mer hur man såg på just förslaget om att beredskapen nattetid skulle upphöra. Det hade varit intressant att höra hur man ställer sig till det – inte nödvändigtvis exakt vad man tänker göra i frågan.

Stort fokus i den här debatten har ju hittills lagts på djurägare och deras situation, men det är också viktigt att prata om tillståndet ute på veterinärklinikerna, som ministern också gjorde i sitt anförande. När jag i januari var på praktik hos distriktsveterinärer i Arvika en dag diskuterade vi varför det är så svårt att hitta veterinärer som vill arbeta i den verksamheten och vad som behöver ändras för att man ska kunna locka fler att arbeta som just distriktsveterinär. Några av de saker som lyftes fram som problematiska var den obekväma arbetstiden, jourverksamheten och det tunga arbetet med lantbrukets djur. Detta gör att många veterinärer väljer att söka sig till landets smådjurskliniker i stället, för de har oftast öppet dagtid 7–16. Där har man inga obekväma arbetstider och heller ingen jourverksamhet.

Fru talman! Distriktsveterinärerna behöver arbeta för att bli en attraktiv arbetsgivare, precis som ministern sa, där veterinärer vill ta jobb. Men för att lyckas med det krävs också politiskt stöd och rätt verktyg. Den veterinära beredskapen gör en väldigt stor samhällsnytta, och de resurser som riktas dit behöver stå i proportion till detta.

Fru talman! Jag skulle därför slutligen vilja fråga landsbygdsministern om det finns några tankar eller idéer från regeringens sida när det gäller hur attraktiviteten i distriktsveterinäryrket skulle kunna stärkas.

Anf. 51 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Jo, men jag minns också vad Peter Kullgren sa i valrörelsen, innan Peter Kullgren blev landsbygdsminister, och hur tydlig han som företrädare för Kristdemokraterna var i åtskilliga debatter om synen på landsbygdspolitik och vad som skulle göras i regeringställning.

Kristdemokraterna, regeringen och landsbygdsminister Peter Kullgren kanske inte bara behöver ett år utan två år för att förstå hur allvarligt läget är när det gäller veterinärssituationen. Det har ju snart gått ett år sedan Peter Kullgren blev landsbygdsminister, och man har inte återkommit med skarpa förslag om hur den här utredningens förslag ska hanteras av regeringen. Då går tiden, och läget blir värre och värre.

Vi kan titta på de svar från medarbetare inom veterinärverksamheten som har kommit in när enkäter gjorts och presenterats. 38 procent svarar att de upplever en god arbetsmiljö. Bland de statligt anställda veterinärerna vill varannan veterinär byta arbetsplats. Många nyutbildade får i praktiken beredskapstjänst, och efter ett tag i beredskap väljer man att gå vidare till andra arbetsplatser.

Om det tar tid att förstå den delen utifrån hur nuläget ser ut och man inte åtgärdar detta funderar jag på var regeringens fokus ligger. Och om ministern säger att det råder delade meningar om vad som ska göras är frågeställningen ännu mer adekvat: Hur tänker man ta sig an dessa frågor i regeringen för att hitta lösningar?

Jag vill tacka för debatten och ser fram emot fortsatt dialog i dessa för svensk livsmedelsproduktion och djurhållning viktiga och grundläggande frågor.

Anf. 52 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Självklart ser vi oerhört allvarligt på den situation som är. Att vi äntligen har ett betänkande på vårt bord och att jag konstaterar att vi ska låta det arbetet ha sin gång betyder inte, Daniel Bäckström, att vi inte ser situationen.

Jag har också hört vad Daniel Bäckström och andra centerpartister har sagt i valrörelser. Sedan landar man ändå i att stödja en regering där Miljöpartiet har veto över alla de viktiga landsbygds- och jordbruksfrågorna, och det går tvärtemot vad man har sagt i en valrörelse.

Så är inte fallet i detta läge. Vi ska absolut verkställa så mycket som möjligt av det vi lovade i en valrörelse.

Hela Sverige ska fungera nu och i framtiden. Därför måste lösningarna vara långsiktigt hållbara och beakta de särskilda förutsättningar som finns för veterinärväsendet i hela landet. Samtidigt behöver vi hitta åtgärder som kan lösa dagens situation. Det finns dialog mellan Jordbruksverket och de privata aktörerna för att man ska försöka hitta lösningar framåt.

Med det sagt är det regeringens ansvar att nu få förbättringar för djursjukvården på plats. Arbetet vi har framför oss är omfattande, och det är uppenbarligen ganska komplext.

Med detta vill jag tacka båda interpellanterna för denna debatt med extra fint klingande dialekt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2022/23:352 om risken för värmebölja och torka kommande sommar

Anf. 53 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Malin Larsson har frågat mig hur regeringen förbereder sig och vilken beredskap som finns för jord- och skogsbruket vid en eventuell varm och torr sommar 2023.

Risken för vattenbrist och torka har återkommande uppmärksammats de senaste åren. Jord- och skogsbruket är antagligen de näringsgrenar som påverkas allra mest av detta, med stora konsekvenser för berörda företag och för samhället i stort. Regeringen kommer under sommaren att ha löpande kontakt med både berörda myndigheter och näringen för att följa hur situationen utvecklar sig. Regeringen får dessutom regelbundet in prognoser för tillgången på vatten via Livsmedelsverkets kansli för nationell samordning av dricksvatten. Även jordbrukets vattenbehov omfattas av dessa rapporter.

Den torra sommaren 2018 brann det mer skog än någonsin under modern tid. År 2018 var också startskottet för det pågående utbrottet av rekordstora skador på granskog orsakade av granbarkborre. Skadorna minskade under fjolåret, men ytterligare en varm och torr sommar gör att skadorna riskerar att få förnyad fart. Regeringen följer utvecklingen noga.

Prognoser för sommaren är ännu svåra att göra i sin helhet. Men det finns enligt SMHI risk för en nederbördsfattig sommar, med risk för skogsbränder och torka i vissa delar av landet. Skulle det bli ett år av extrem torka igen är det viktigt att vi använder oss av de erfarenheter som finns från tidigare år.

Jag är också mycket mån om att vi fortsätter det arbete som pågår, dels vid våra myndigheter för att utveckla förebyggande åtgärder och motverka klimatrelaterade risker inom både jord- och skogsbruket, dels genom de åtgärder som finns att tillgå till exempel inom ramen för den strategiska planen för jordbruket. Det är viktigt att vi inte slår oss till ro utan fortsätter att jobba för att stärka beredskapen och minimera skadorna.

Då interpellanten anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav andre vice talmannen att Tomas Kronståhl i stället fick delta i debatten.

Anf. 54 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Tack, landsbygdsminister Kullgren, för svaret! Vi har noterat att den värmebölja som nu råder har engagerat dig i presskonferenser

och även i TV4 i dag på morgonen. Jag har alltså sett att Kullgren har observerat att det är varmt och att det brinner väldigt mycket.

Jag vill börja med att konstatera att vi 2018 hade en värmebölja och en stor brist på nederbörd i hela Sverige, vilket också orsakade helt uteblivna eller väldigt dåliga skördar. Det ledde till många skogsbränder. Det ledde även till en mycket tuff situation för våra bönder. Det handlade väldigt mycket om nödslakt av djur på grund av foderbristen. Till råga på allt fick vi även det stora granbarkborreutbrottet.

Det var både torrare och varmare än normalt, och det vi kan se nu är väl att vi är på väg åt samma håll. Jag hoppas verkligen att vi får en förändring. Men jag tycker att det är viktigt att vi nu tar med oss det som den förra regeringen, den socialdemokratiska regeringen, då gjorde. Man gav Jordbruksverket i uppdrag att analysera konsekvenserna av det extrema vädret och ge förslag på åtgärder inför kommande liknande perioder. Det dröjde inte så länge, för nu är vi där igen.

För att säkra livsmedelsförsörjningen lade den förra regeringen fram en extra ändringsbudget till stöd för djurägare inom lantbruket som hade drabbats av torkan 2018. Jag tror, fru talman, att det stödet är minst lika viktigt att få till nu. I många områden i Sverige var även förra året ett torkeår. Det finns således inte särskilt mycket i ladorna, i alla fall inte i de sydöstra delarna eller i de östra delarna av detta land. Där är det ganska tomt i ladorna. Det innebär en stor påverkan på lantbrukare och jordbrukare, som faktiskt även kan vara psykiskt påfrestande.

Vi fick också till en ganska flexibel tillämpning av regelverket, och det var möjligt tack vare att vi hade en god samverkan mellan jordbruken och ansvariga myndigheter. Jag tror att vi även nu bör ha en liknande situation, där regeringen ger uppdrag till länsstyrelsen och även skickar med medel för att man ska få till en regelförenkling och något som faktiskt kan stötta lantbruket i denna fråga.

Men vi behöver också göra långsiktiga saker. Landsbygdsministrarnas regering styr tillsammans med Sverigedemokraterna, och man har slagit fast att miljöbudgeten tyvärr ska halveras.

När det gäller klimatförändringar på både kort och lång sikt kommer vi att få fler värme- och torrperioder. Frågan är hur regeringen tänker hantera dem långsiktigt. Vi behöver verkligen få till en långsiktig omställning av svenskt jordbruk.

Jag önskar att ministern talar om och utvecklar vad regeringen har för plan för att hantera denna värmebölja med torka och vattenbrist som följd denna sommar. Jag önskar också att ministern utvecklar hur han ser på detta arbete på längre sikt, eftersom vi behöver öka vår försörjningsförmåga och skaffa bevattningsmöjligheter på lång sikt.

Anf. 55 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Jag vill tacka interpellanten för interpellationen i denna oerhört viktiga fråga. Den skrevs rätt tidigt, i maj månad, utifrån hur prognoserna redan då såg ut. Det visar på vikten av att vara förutseende, och det upplever jag att ledamotskollegan i Socialdemokraterna har varit genom att lämna in denna interpellation. Man har också varit förutseende utifrån lärdomarna från 2018 men även åren därefter. Jag vill också tacka för landsbygdsministrarnas svar.

Det är klart att läget är oerhört bekymmersamt, och jag tror att alla som ser hur det ser ut ute i skog och mark delar denna bild. Därför är det angeläget att i tid vidta åtgärder som ger effekt.

Det är bra att regeringen och landsbygdsministern följer frågan och för dialog med näringen, vilket har kommunicerats. Vi vet att detta pågår.

Hur ser dialogen ut med EU-kommissionen inför en utökad möjlighet till stöd till det svenska lantbruket och få ett gruppundantag? Och hur ser dialogen ut med myndigheten Jordbruksverket för att möjliggöra förberedelser så att dessa möjliga extrastöd betalas ut till näringen? Det som vi såg efter 2018 års torka är att stöden i många fall kom väldigt långt efteråt. Det är en lärdom som vi alla behöver ha med oss för att se till att framtida möjliga åtgärder får snabb effekt.

Utifrån att det är ett likviditetsproblem har kostnadsökningarna sett olika ut under pandemin och under inflationsperioden, som fortfarande pågår men som började extra tidigt för den svenska primärproduktionen. Men nu ser vi att intäktssidan påverkas, inte minst för mjölkproduktionen. Avräkningspriset är betydligt lägre i år än förra året. Det får dramatiska effekter för likviditeten hos många mjölkproducenter. Så är det även i andra näringar.

Växtodlare riskerar nu att få hela skörden förstörd i och med att det inte går att skörda eller att de skördar för att få grovfoder. Det är enorma konsekvenser som kan drabba en rad olika aktörer och verksamma företag inom Sveriges gröna näring.

Vi i Centerpartiet var med 2018 och jobbade hårt för att få till de nationella brandsläckningsresurserna kopplade till flyget, men vi var även med vid uppföljningen så att vi fick loss beredskap med helikopterförmåga. Vi har sett att det har haft oerhört stor betydelse i år men även förra året och året innan dess. Detta kanske vi också behöver mer av. Då är det också intressant att få veta om det förs samlade samtal med Försvarsmakten och andra myndigheter som har infrastruktur för brandsläckningsresurser om att i detta svåra säkerhetspolitiska läge snabbt kunna agera för att möjliggöra släckning av storskaliga bränder över hela landet.

Precis som föregående talare tror jag att vi har sett början på en mycket svår prövning för vårt land denna sommar. Det är en svår prövning för den gröna näringen, för skogsägare och för djurhållare som inte har foder eller beten. Det är svårt för dem att förutse om företagen finns kvar när vi närmar oss årsskiftet. Det är stora frågor i ljuset av att regeringen också har dragit igång en översyn av livsmedelsstrategin enligt vilken vi ska öka produktionen.

Anf. 56 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaren på de viktiga frågor som har tagits upp. Det är klart att detta är ett oerhört angeläget ämne.

Under förra mandatperioden tog man i miljö- och jordbruksutskottet fram en rapport som handlade om lantbrukets robusthet. Man tittade på detta på kort sikt men framför allt på lång sikt.

Det blir många olika frågor för ministern att besvara, både de säkerhetspolitiska och ekonomiska men också de för näringen som helhet viktiga frågorna om robustheten.

Vi är många som också minns krisen på 00-talet kopplade till grisnäringen. Det har varit ett antal kriser för den svenska livsmedelsproduktionen under 2000-talet. Då blir det oerhört intressant att ändå få ställa frågan vad regeringen, som nu börjar bli varm i kläderna, avser att göra både på kort och på lång sikt, givetvis kopplat till den krissituation som vi befinner oss i just nu. Men vi vet också att inte minst näringen efterfrågar på vilket sätt man skapar denna robusthet också på lite längre sikt.

Då är det otroligt viktigt att det som vi gör på kort sikt inte försvårar för det som vi vill göra på lång sikt.

Jag är därför oerhört angelägen om att få ministerns bild av på vilket sätt man kan vara snabbfotad och göra det som behövs nu för att den svenska livsmedelsproduktionen inte ska skjutas i sank när vi ser hur köerna till slakterierna ökar. Kollegan Bäckström nämnde också hur spannmål blir grovfoder och så vidare. Det är därför oerhört angeläget med de snabba svaren. Och jag vet att några har kommit. Men det känns oerhört angeläget att i dagens debatt få höra vad som kommer att göras både på kort och på lång sikt.

Anf. 57 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att beklaga att debatten om denna fråga inte blev av vid det tidigare tillfälle då det skulle ha skett. En hel del saker har hänt sedan dess. Situationen vad gäller inte minst torkan har förvärrats.

Även om vi inte hade en debatt här i kammaren om dessa frågor kan jag garantera att arbetet har pågått ändå, inte minst på berörda myndigheter. Vi har nu upprättat en kontinuerlig dialog – vi har alltid en dialog – särskilt för dessa frågor. På departementet har vi en särskild arbetsgrupp, task force, som har ansvar för att dagligen se till att ha lägesbilden klar för sig. Det är viktigt att vi noga följer utvecklingen i dialog med myndigheter men inte minst med lantbrukarna direkt i detta fall, primärt genom LRF, och att vi försöker få en gemensam bild av vad som behöver göras i vilket läge.

Man har också en beredskap och förberedelse för att kunna skala upp insatser, frekvens på möten och så vidare, vilket är viktigt. Jag känner mig trygg med grundstrukturen och hur vi arbetar och att staten i alla dess delar är på tårna och att också näringen själv är på tårna.

Jag kommer kanske inte att hinna besvara alla frågor nu. Men det finns fler möjligheter i senare inlägg.

Tidigare denna vecka hade jag den stora glädjen att få välkomna EU:s jordbruksministrar till Sverige. Vi passade på att vara ute väldigt mycket. Det var väldigt trevligt att det var bra väder. Men naturligtvis var det mycket diskussion om den torra natur som de fick se. Med på detta möte var även jordbrukskommissionären Wojciechowski. Jag passade så klart på att ha samtal om situationen totalt sett i Europa. Vi pratade om att det gäller att kommissionen nu är snabb om medlemsstater kommer in med begäran om dispenser för vad det nu månde vara. Vid detta möte fick vi bekräftelse på att det kommer att ske. Vi pratade även om den jordbruksreserv som finns. Det är inga enorma pengar, men kommissionären säger att det ska beslutas om att det som finns nu kommer att aktiveras och betalas ut.

Vi har som sagt en löpande dialog med Jordbruksverket. I går hade jag och civilförsvarsminister Carl-Oskar Bohlin en pressbriefing där vi gick igenom läget och kunde konstatera att förmågorna har förstärkts sedan 2018. Det finns en dialog med hela samhällets aktörer. Även om brandbekämpning primärt är en kommunal angelägenhet såg vi ju brister i samordningen under 2018, och där har vi förstärkt resurserna så att vi kan ha en bättre samordning.

Självklart förs det även en dialog med Försvarsdepartementet och Försvarsmakten om att de behöver vara på tårna och beredda att hjälpa till. Det gäller naturligtvis också Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, som har delar i detta.

En annan viktig del när man pratar om torka är ju dricksvattnet. Så tidigt som i april har jag ett årligen återkommande möte med SMHI och Livsmedelsverket för att försöka få en bild av hur vattensituationen ser ut när det gäller grundvattennivåer och så vidare.

Anf. 58 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Tack för svaret, minister Kullgren, även om du inte svarade så mycket på just mina frågor! Men du får kanske fler möjligheter, så vi får hoppas att svaren kommer senare.

Som vi var inne på leder klimatförändringarna till värmeböljor, torka och annat, det vill säga extremväder. Det leder som vi alla vet till idealiska förhållanden för skogsbränder, och som vi ser blir bränderna både fler och större. De eldar i sin tur också på de klimatförändringar vi alla är oroliga för. Forskarna är överens om att det är klimatförändringarna som är orsaken till mycket av det extremväder vi nu ser i form av värmeböljor, torka och ökade stormar.

Som skogsarbetare eller skogsägare kan man minska riskerna för brand i sin skog en hel del genom att förbereda sig, följa brandriskvarningar och anpassa sina aktiviteter efter dessa. Vi såg också vid krisen 2018 att väldigt många bönder och skogsägare fyllde sina gödseltankar med vatten och hjälpte till med brandbekämpning på olika sätt, och det är naturligtvis viktigt att uppmuntra sådana aktiviteter även den här gången.

Som nämndes i Malin Larssons interpellation ser man redan nu hur antalet granbarkborrar ökar i fällorna och att det redan nu finns en stor oro inför sommaren. Om den blir torr och varm, vilket den verkar bli, gynnar det granbarkborrarna, som nu också sprider sig allt längre norrut i landet. Jag tror att det stora problemet kommer att sträcka sig lite längre norrut än det gjorde förra gången.

Detta gör stor skada på våra granskogar. Bara för jämförelsens skull kan man konstatera att ungefär 32 miljoner kubikmeter gran har huggits ned eller dödats på grund av granbarkborrarna och att det var 2 miljoner kubikmeter skog som gick åt under skogsbranden 2018. Då förstår man hur stor skada den här insekten gör.

Det anslag för skötsel av natur som den tidigare regeringen hade har man nu skurit ned på. Det tycker jag är väldigt olyckligt med tanke på att det var ett anslag som till mycket stor del användes till att förebygga, in-formera och ta hand om just granbarkborreangrepp och annat.

I sitt svar säger landsbygdsministern att regeringen följer utvecklingen väldigt noga, men frågan är hur man har förberett sig och hur man tänker förbereda sig för den värme som kan komma i sommar. Det gäller både förberedelser för att ta hand om granbarkborreangrepp, skogsbränder och annat och förberedelser för att ta hand om kraftigt reducerade skördar för våra jordbrukare.

Den 8 juni hade vi en presskonferens från Socialdemokraternas sida. Man vill ha en handlingsplan från regeringen, en beredskapsgeneral och en uppdaterad klimatanpassningsstrategi – samt ökade resurser till länsstyrelserna, inte minst för att ge dem möjligheter att stötta jordbrukarna. Hur ser ministern på dessa krav?

Anf. 59 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Det är bra att det finns en task force inne på departementet hos landsbygdsminister Peter Kullgren, men det intressanta är ju om det kommer att resultera i en konkret beredskapsplan som tar höjd för worst case-scenariot. Det är nämligen det vi måste ha med oss: Vad är värsta tänkbara scenario?

Det gäller både utifrån ett skogsbrukarperspektiv, alltså skogsnäringen i dess helhet, och utifrån primärproduktionen. Där handlar det om djurhållning, betesfrågor och följd effekterna för kommande år. Vi ser nämligen att enskilda jordbruksföretagare fortfarande amorterar på lån som togs för att klara torkan 2018, och det har alltså gått fem år sedan dess. Det har också varit rätt tuffa år.

Det är bra att det finns pengar i jordbruksreserven. Men kom ihåg att inkomstbortfallet för näringen uppgick till 6,2 miljarder kronor 2018 och att det betalades ut totalt 1,5 miljarder kronor. I den reserv det hänvisas till finns det vad jag förstår möjlighet till 130 miljoner kronor, och då kan man börja jämföra vad marginaleffekterna blir per lantbrukarenhet eller produktionsenhet i form av stöd. Därför är det viktigt att få till gruppundantaget tidigt så att Sveriges stat får mandat att betala ut statsstöd för att hantera detta.

Vi vill se en torkstödsgaranti. Vi vill också att regeringen möjliggör ett tidigareläggande av utbetalningar av de redan beviljade stöden till näringen. Detta gäller utifrån ett likviditetsperspektiv; sedan måste vi även ha beredskap för att tackla konsekvenserna nästa vår, vilket också får följd effekter för likviditeten.

Detta är alltså några perspektiv. Det vore intressant att höra mer om ministerns beredskapsplan. Tack för debatten!

Anf. 60 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Förlåt, men jag blev nästan lite provocerad när ministern sa att det var bra väder när ministrarna var här, för det var ju ett katastrofalt väder för jordbrukets del. Men jag förstår att uppehåll och solsken är bra väder när det gäller att underhålla gäster även om det givetvis är dåligt för det svenska jordbruket just nu.

Jag skulle vilja upprepa min fråga kopplat till detta på kort sikt – jag nämnde ju både kort sikt och lång sikt, liksom robusthet, i mitt inledande anförande. Ministern pratar om dagliga möten, och det låter ju väldigt bra. Men vilken handlingsberedskap finns kopplat till dessa dagliga möten? Vad är liksom aktionsplanen?

Jag tänker att det ändå är någonting som näringen är väldigt intresserad av. Den blir föga tröstad av dagliga möten, även om jag förstår att man behöver följa detta på det sättet. När är det läge att handla? Ser ministern att han i närtid ska kunna ge tydligare besked till näringen så att den kan känna tillit till att det kommer att finnas möjlighet till stöd?

Kollegan Bäckström nämnde nyss att det kostade näringen 6 miljarder och att den fick 1,5 miljarder ur det stöd som fanns. Det är klart att det ska finnas en robusthet i och möjlighet för en näring att möta både med- och motgång, men när är det läge att handla, ministern? Finns det anledning, även om man nu är inne i ett nytt program för det hela, att se över vilka investeringsmöjligheter man kommer att kunna bidra med för att klimatsäkra det svenska jordbruket framöver? Finns det planer på åtgärder att vidta där? Det läggs ju ändå så pass mycket tid på dagliga möten och att skapa möjligheter för det.

Anf. 61 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Det som ledamoten beskrev var exakt min mening med referensen till vädret – jag hoppas att det noterades att det var precis detta jag menade.

Jag tänkte börja med robustheten, som togs upp här förut. Jag tänkte börja lite mer långsiktigt och sedan försöka att komma ned till de mer konkreta här-och-nu-frågorna.

Det är ju helt avgörande att vi har ett starkt lantbruk och lantbruksföretag som har lönsamhet. Lönsamheten gör i sin tur att man kan investera i sin verksamhet och säkra sin verksamhet.

Precis som LRF:s vice ordförande sa i medier i dag kommer vi nog att behöva vänja oss vid att det ibland är torrt och ibland är för blött. Vi behöver kunna rusta våra marker både för att bevattna och med diken för att leda bort vatten när vi är i de situationerna. Nyckeln är ju att vi har ett starkt jordbruk med god lönsamhet så att man kan investera i sin verksamhet. Detta råder det inga tvivel om, och jag tror att det råder full enighet om att det är nyckeln till en ökad robusthet.

Likadant är det vad gäller skogsbruket. Välskötta skogar, skogar med bra skogsvägar och röjda skogar innebär bra förutsättningar för att man ska kunna hantera skogsbränder tidigare. Vi vet ju att det brinner på flera ställen i Sverige redan nu. Jag vill passa på att skicka en eloge till alla dem – många gånger bönder – som nu ställer upp med sina gödseltunnor, åker runt på skogsbilvägarna och sprutar in vatten. Utan dem skulle det vara en mycket värre situation. Bondekollektivet – om jag får säga så – ser vad som händer och hjälper till överallt där de kan. Detta är helt avgörande och i grunden väldigt fint.

Man kan redan nu kalla flera människor på mitt departement beredskapsgeneraler om man så vill. Man kan också raljera hur mycket man vill över att vi har dagliga möten eller över att jag råkade kalla den särskilda gruppen med detta ansvar för en task force. Skulle vi inte ha dagliga möten skulle jag troligtvis få kritik för det. Grunden för att ha en beredskap är att man har en samlad bild av läget och hela tiden är uppdaterad, så att man snabbt kan agera på olika saker som händer.

När är det läge att agera? Det har vi ju redan börjat göra, så det handlar inte om när. Vi har redan agerat. Vi har haft dialog med Jordbruksverket, som har pressmeddelat flera olika åtgärder som man de facto redan vidtar för att det ska gå att få in grödor som normalt sett inte tas in. Även näringen själv säger att detta är det mest primära nu, och jag förstår det. Det är såklart oerhört frustrerande om det står vall ute i markerna som man inte får ta in och om man får skicka djuren till för tidig slakt. Så ska vi inte ha det – dessa undantag ska vi se till att man får.

Här är dialogen med kommissionen viktig. Det gäller att detta arbete och det som rör kommissionen också går snabbt, så att vi får beslut om det.

Anf. 62 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Jag tackar än en gång landsbygdsminister Kullgren för en god debatt. Även om jag inte har fått svar på alla mina frågor ser jag att det finns ett stort intresse för att jobba med detta. Jag vill avsluta den här debatten med ett litet medskick.

Jag var ju kommunstyrelsens ordförande i Västervik under torken 2018. Vi tillhörde ett av de områden som var väldigt hårt drabbade då. Vid det tillfället försökte vi som kommun att garantera att vi köpte på oss kött om det skulle bli så att man tvingades till nödslakt eller för tidig slakt. Vi försökte också att se till, fru talman, att vi hade mer kött på menyn för skolor och äldre för att se till att det som det tyvärr höll på att gå tokigt med verkligen brukades. Jag tycker att det är bra att uppmuntra till detta från regeringens sida. Det är alltid viktigt att sända sådana signaler.

De ekonomiska insatserna är viktiga; vi hörde från tidigare talare vilket ekonomiskt bortfall det blir för många. Det gäller också att få till en god samverkan mellan myndigheter – både länsstyrelser och kommuner – och jordbrukare för att få till en lite snabbare organisation och nyttja det som går att nyttja, till exempel när det gäller bättre bevattningsmöjligheter och att man får använda jord som kanske inte ska brukas i vanliga fall.

Därmed vill jag tacka för debatten.

Anf. 63 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Vi kan konstatera att möjligheten till en normal skörd redan har passerat. Många lantbrukare har investerat mer pengar än tidigare år i att etablera årets grödor på grund av höga priser på insatsvaror det senaste året. Det är viktigt att vara tydlig: Det finns risk för att det här året blir lika illa som 2018.

Jag vill trots allt avsluta med en bild av den handlingskraft som finns ute i våra landsbygder hos de verksamma i alla våra gröna näringar. En lantbrukare som var med både vid den stora skogsbranden 2014 och vid bränderna i Sala 2018 har uppfunnit en lastramp som på en kvart kan förvandla en skotare till en terränggående brandbil. Under det informella ministermötet nu i veckan var han med på plats och visade konceptet för EU:s jordbruksministrar med följe.

Jag lovar att vi ska följa denna utveckling noga och vid behov leda arbetet med att lösa de situationer som uppstår.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2022/23:355 om den svenska vargstammen

Anf. 64 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Daniel Bäckström har frågat mig om jag och regeringen inte instämmer i riksdagens tillkännagivande om det nedre spannet om 170 vargar. Han har även frågat mig när jag och regeringen anser att den svenska vargstammen ska ha halverats och vilka åtgärder jag tänker vidta för att detta ska uppnås. Slutligen har Daniel Bäckström frågat mig när jag och regeringen anser att en gemensam skandinavisk vargförvaltning ska implementeras och vilka initiativ jag är beredd att ta med anledning av detta.

Vargen har en stark skyddsklassning, och vargstammens utveckling i Sverige har under de senaste 20 åren haft en ökande trend när det gäller antalet individer. Vid den senaste inventeringen, som gjordes så sent som för några veckor sedan, beräknades stammen bestå av 450 individer, vilket är betydligt fler än nuvarande referensvärde på 300 individer.

Som Daniel Bäckström lyft upp beslutade riksdagen i maj 2022 om ett tillkännagivande som bland annat handlade om att referensvärdet för vargstammen – det vill säga hur många vargar som krävs för att vargstammen ska anses ha gynnsam bevarandestatus – bör vara mellan 170 och 270 vargar. Enligt tillkännagivandet bör det under rådande omständigheter, med en alltmer förtätad vargstam, hållas i den nedre delen av spannet, alltså närmare 170 individer.

I Naturvårdsverkets vägledning till länsstyrelserna inför vinterns licensjakt anfördes följande: ”Utifrån vargstammens utveckling de senaste åren anser Naturvårdsverket att det nu kan finnas utrymme att besluta om större uttag vid licensjakten på varg än tidigare år.” Länsstyrelserna följde vägledningen och beslutade i september att 75 vargar får fällas vid kommande licensjakt. Detta är den största beslutade jaktkvoten på varg sedan licensjakten infördes. Som jämförelse beslutades det att 33 vargar skulle få fällas vid licensjakten 2022.

Jag har nyligen hållit ett möte med landshövdingarna i de län där licensjakt bedrivs. Det var ett bra möte i konstruktiv anda, och det var särskilt intressant att höra resonemanget om orsakerna till att hela jaktkvoten inte fylldes. Jag har också haft möte med landshövdingarna i övriga län med fast förekomst av varg för att få deras bild av hur förvaltningen fungerar. Detta är viktiga pusselbitar i det pågående arbetet med att få en bild av vad som kan och behöver förändras i förvaltningen. I detta arbete är även samarbetet med Norge angående framför allt vargrevir som delas mellan länderna något som bör beaktas.

I det större perspektivet vill regeringen även verka för att sänka vargens skyddsstatus genom att verka för att vargen flyttas från bilaga 4 till bilaga 5 i art- och habitatdirektivet. En sådan ändring kan öka möjligheten att vidta åtgärder, exempelvis skyddsjakt, i syfte att minska konflikter mellan människor och varg.

Jag kan avslutningsvis lugna Daniel Bäckström med att jag inte har ändrat inställning när det gäller vargförvaltningen eller vargstammen. Vargen ska ha förutsättningar att långsiktigt finnas i Sverige, och vi har EU-rättsliga förpliktelser att leva upp till. Men jag ska göra allt som står i min

makt för att minska vargens negativa effekter, och det behöver vara en betydligt mindre stam än i dag.

Prot. 2022/23:126
16 juni

Anf. 65 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Jag tackar landsbygdsminister Peter Kullgren. Det är lite svårt att veta var man ska börja med tanke på hur rovdjursproblematiken ser ut i Sverige. Men låt mig börja i ministerns svar. Det är bra att regeringen verkar för att vargen flyttas från bilaga 4 till 5 i art- och habitatdirektivet. Det är mycket eftersträvänsvärt och något som många som är berörda av och engagerade i dessa frågor stöder.

När det gäller svaren på de tre frågor jag ställde till landsbygdsministern vill jag dock gärna få förtydliganden i dagens debatt.

För ungefär ett år sedan tog riksdagen ett beslut om ett tillkännagivande till regeringen. Kristdemokraterna var tillsammans med Centerpartiet, Moderaterna och Sverigedemokraterna pådrivande i utskottsarbetet och kammararens beslut. Kristdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna utgör i dag majoriteten i Tidöunderlaget, och med tanke på det borde tillkännagivandet gälla. Varför säger inte landsbygdsministern tydligt att det gäller och också är regeringens politik? Eller har dessa tre regeringspartier kompromissat och kan därför inte leverera på beslutet de själva fattade för ett år sedan? Det är min första fråga.

Min andra fråga utgår från ministerns uttalande i Sveriges Radio för en tid sedan om att halvera vargstammen. Vad innebär en halvering i antal vargar, landsbygdsminister Peter Kullgren? Vilket antal pratar vi om? Är det i förhållande till förra årets inventering eller den nu gjorda inventeringen? Hur går detta ihop med det beslut Kristdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna tog tillsammans med Centerpartiet i Sveriges riksdag för ett år sedan om att nå det nedre intervallet på mellan 170 och 270 vargar? Det finns en diskrepans här eftersom en halvering innebär ett högre antal vargar än det antal Kristdemokraterna vill ha i en skandinavisk förvaltning tillsammans med Norge.

Det vore intressant att veta vad regeringens tydliga position är. Vad är målbilden? Utan målbild är det svårt att nå ett resultat och för de myndigheter som arbetar med detta att veta vad regeringens arbete syftar till.

Min tredje fråga är om det går att få en mer uttömmande beskrivning av när regeringen vill se en gemensam förvaltning med bland annat Norge. När ska detta genomföras? Detta är känd politik sedan länge från Kristdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna. Eller är det så att nu när ni är i regeringsställning kommer denna fråga att beredas med övriga ärenden och ta den tid den tar? Då är frågan om det var så mycket värt att göra ett tillkännagivande för ett år sedan. Nu måste ni ju leverera på ert eget skarpa tillkännagivande med väldigt tydliga positioner.

Läget utvecklas, och hela landet berörs snart av en växande vargstam. De socioekonomiska effekterna märks ända nere i Skåne, och vi känner av dem väl i Värmland. Många undrar var regeringen står och vad regeringen gör i denna oerhört viktiga fråga.

Anf. 66 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaren på de viktiga frågor Daniel Bäckström ställt.

Svar på
interpellationer

Jag kommer från Skaraborg, och jag vet att ministern, som kommer från Värmland, har levt med vargproblematik under ganska lång tid. Men nu sprider sig otryggheten för barn, hundägare, djurhållare med flera även till andra delar av Sveriges landsbygd.

Låt mig ge några exempel. En barnfamilj anmälde till länsstyrelsen att det vandrade varg norr om Skövde och fick till svar att föräldrarna kanske kunde skjutsa barnen till busshållplatsen de två veckorna innan vargen vandrat vidare. Så känner man knappast trygghet där man bor.

Förra året gjorde jag och kollegan Daniel Bäckström ett besök hos Kate Mårtensson utanför Skövde, och hon kunde berätta hur stressade djuren varit. De hade alltså lämnat hägnet. Hon kan inte bevisa att det är varg, men det händer saker som hon inte upplevt tidigare. För det krävs det att det kommer någon snabbt och kollar upp det, och det är inte alltid möjligt att få tag på någon från länsstyrelsen eller någon annan som kan komma och följa upp det.

I Falköpingstrakten har får skadats, och jag har mött ett antal fårägare som upplever det som oerhört kämpigt att inte veta om de kan hålla djur och då få svaret att de får se över sina stängsel.

Vargen sprider sig nu söderut till Skaraborg, Sjuhärad och Jönköping, och jag ser trygghetsfrågan som helt central.

Kollegan Bäckström nämnde det tillkännagivande som riksdagen tog beslut om under förra mandatperioden. I underlaget föreslogs att man skulle utse vissa områden till vargfria på grund av viktig djurhållning. Med ett nytt regelverk skulle man där få möjlighet att ta bort den varg som eventuellt etablerade sig.

Jag är mycket angelägen om att få höra ministrarnas syn på vargen kopplat till tryggheten på landsbygden.

Ägare till jakthundar och andra hundar vågar inte träna sina hundar i skog och mark norr om Skövde eftersom varg etablerat sig där. Detta begränsar livsutrymmet för många människor.

Jag är angelägen om att ministern kan ge besked inte bara om licensjakt utan om hur han avser att arbeta vidare med att skapa förutsättningar för fortsatt djurhållning på svensk landsbygd utan hot från varg.

Anf. 67 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Regeringen har uttalade mål och ambitioner. Vi anser likasom en majoritet i riksdagen att vargstammen är för stor. Det är mer än vad man kan säga om den tidigare regeringen, som Centerpartiet som beaktat stödde. Vi kan inte blunda för den negativa påverkan vargen har på boende, djurhållning och jakt. Jag uppskattar engagemanget i dessa frågor och kan bara beklaga att vi är i denna situation.

De möten jag hade med länsstyrelserna var ett viktigt steg för att få en bra lägesbild från dem som i slutändan ska se till att lagar och riktlinjer följs. Flera landshövdingar lyfte upp vikten av att de så kallade tumreglerna ses över, det vill säga hur många angrepp som krävs för att skyddsjakt ska beslutas, och detta är något vi tittar närmare på.

Sverige har ett intensivt arbete ihop med Norge i vargfrågan, med ett gemensamt inventeringssystem och en gemensam databas. Inför beslut om licensjakt sker också en bred samverkan. Men det finns saker som gör att vi inte kan ha en total samförvaltning, till exempel att Sverige är med i EU och att Norge inte är det.

Men det är min ambition att förtäta detta så mycket det bara går. Jag har även bett min politiska stab att se över alla former av regelverk och utredningar för att effektivisera skyddsjakten, se över licensjakten och undersöka hur vi kan minska vargstammen ytterligare. Jag avser att återkomma med besked allteftersom vi kommer framåt i de olika stegen. Tro mig, det är min ambition att vi ska få till nödvändiga förändringar inom kort.

Anf. 68 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Vad var det Kristdemokraterna för ett år sedan inte hade koll på? För det var Kristdemokraterna som i Sveriges riksdag oerhört tydligt drev att vi skulle ha en gemensam skandinavisk vargförvaltning. Nu svarar landsbygdsministern i debatten att det inte går, för Norge är inte med i EU, men det är Sverige. Det var slutsatsen av detta, så tack för det svaret. Regeringens företrädare förmedlar här att det inte går att få till en gemensam skandinavisk vargförvaltning. Det vore intressant att höra om detta delas av de kristdemokrater som engagerat jobbar med frågeställningen här i Sveriges riksdag. Men det är bra, då har vi den punkten klar.

Nästa svar från landsbygdsministern är att regeringens position är att vargstammen är för stor. Då är det alltså inte det uttalande som landsbygdsministerns uttryckte var regeringens position i radion i våras, att vargstammen skulle halveras, som gäller längre, utan det är att vargstammen är för stor. Så svarar nu landsbygdsministern.

I interpellationssvaret här för en liten stund sedan sa regeringens företrädare att vargstammen ska bli betydligt mindre. Hur många är det, landsbygdsminister Peter Kullgren? Vad innebär betydligt mindre, och vad innebär för stor vargstam? Jag hör fortfarande inte en bekräftelse på att regeringen och landsbygdsminister Peter Kullgren faktiskt anser att Sveriges riksdags tydliga tillkännagivande från förra året gäller.

Om det ska bli en betydligt mindre vargstam och vargstammen i dag är för stor enligt regeringen, då måste man ju fråga sig varför Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna nu utifrån Tidösamarbetet lämnat den tydliga position som faktiskt finns, och fanns, i Sveriges riksdag. Varför står inte Peter Kullgren och regeringen bakom det tillkännagivandet?

Fru talman! Det är oerhört otydliga svar från landsbygdsministerns sida. Men det är också ett tecken i tiden hur lite som görs för att komma åt de tydliga målsättningar som regeringen aviserade när de själva var i opposition som enskilda politiska företrädare, när de ännu inte satt i Regeringskansliet. Det är inte bara en trovärdighetsfråga kopplad till hur landsbygdsministern och övriga ministrar leder arbetet för att få en hållbar rovdjurs-situation där man minskar det socioekonomiska trycket i Sverige och också minskar rovdjurstrycket.

Utbredningen är en del av det beslut som togs i december 2013, men nu hör vi att landsbygdsministern inte kan leverera på sitt eget partis tydliga ställningstagande så sent som för ett år sedan i Sverige riksdag. Det är oroväckande, och det är ändå på något sätt ett kvitto för alla dem som nu tvingas leva med och anpassa sina liv utifrån att få vargrevir på markerna, oavsett om det är i Jönköping, Kronoberg, Kalmar, Östergötland, Skaraborg, Skåne eller uppåt mot Örnsköldsvik.

Jag repeterar frågorna en gång till. Landsbygdsministern har här chansen att förtydliga sina svar i relation till de två tillkännagivanden som

Kristdemokraterna förra året var med och röstade för här i Sveriges riksdag.

Anf. 69 ULRIKA HEIE (C):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det är tydligt att ministern anser att vargstammen är för stor och att det ska ses över hur många angrepp som krävs för att skyddsjakt ska komma i fråga. Hur lång tid tar det att se över dessa delar? Ministern säger ju själv att regelformer ska ses över. Möten har hållits med landshövdingar om licensjakt och i delar av Sverige där det finns etablerad varg. Men när kommer beskedet till djurägarna? När får man veta? Jag tänker att det väl inte kan vara så långa ledtider utan att man ganska snart skulle kunna få besked. Jag är väldigt angelägen om att ministern kan ge besked. När får man veta på vilket sätt dessa delar kommer att förändras? Det är ju inga okända frågor vi pratar om.

När man har djur och det etablerar sig vargrevir på olika sätt finns det ett stöd till stängsling. Är ministern beredd att se över andra delar? På vilket sätt kan de djurhållande bönderna runt om i Sverige stöttas för att det också ska säkerställas att de ska kunna vara trygga med den förvaltning vi har? Är ministern beredd att gå så långt som att tala om att det i vissa områden inte är aktuellt att varg får finnas över huvud taget? Detta var man från Kristdemokraternas sida lite fundersam över i förslaget som diskuterades under förra mandatperioden.

Jag ser, likt min kollega ledamoten Bäckström, fram emot att ministern förtydligar svaren. Möten är gott nog, men när kommer beskedet till djurhållande bönder, till landsbygdsboende, om i vilka steg man kommer att minska vargstammens storlek och vad den ska ned till?

Anf. 70 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Hur lång tid tar det? Ja, för den regering som Centerpartiet stödde tog det lite drygt sju år innan det kom något som helst uppdrag om att göra det som riksdagen redan hade sagt. Jag har varit landsbygdsminister i sju åtta månader, alltså i ungefär lika många månader som antalet år som Centerpartiet och Daniel Bäckström stödde en regering där ni direkt i handen på Miljöpartiet lade frågan om varg.

Vi levererar mer hitintills på åtta månader än vad den regering som ni stödde förra mandatperioden gjorde på två mandatperioder. Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att anklaga oss för att inte leverera.

Vad säger Centerpartiets Daniel Bäckström till alla dem som har röstat på honom – som jag vet har en bra position vad gäller svensk vargförvaltning – när man lovar brett innan valet och är tydlig med vad man vill men sedan vet exakt att det inte kommer att hända någonting på det här området eftersom man stöder en regering som har en helt annan inriktning?

Det blir lite väl magstarkt, Daniel Bäckström, att komma och anklaga mig efter sju månader för att vi inte har levererat när jag precis har konstaterat att vi ska se över alla regler, både skyddsjakt och licensjakt, och att uppdrag kommer till berörda myndigheter. Försök inte att vrida detta till något annat än vad det de facto handlar om.

Anf. 71 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! I sitt svar till mig för en stund sedan ville landsbygdsministern lugna mig i frågan. Jag undrar om det inte är någon annan som behöver känna efter och bli lite lugnare i frågan.

Det är ju så här, landsbygdsminister Peter Kullgren: Jag har inte upplevt att vi har haft någon annan position än den som vi var med och drev fram i december 2010 när beslutet togs här i Sveriges riksdag under alliansregeringen.

När vi har haft samarbeten i Sveriges riksdag har det handlat om budgetsamarbete. Januariavtalet hade många olika punkter. Där ingick inte rovdjurspolitiken eller jaktfrågorna.

Det var också därför vi förra våren gjorde ett tydligt ställningstagande, tillsammans med Kristdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna, om att rikta ett tillkännagivande till Sveriges regering om att nå den nedre gränsen i spannet, 170 vargar.

Om det är hedersamt att prata om historik på det sätt som landsbygdsministern väljer att göra i dag kan utvärderas. Men jag vet vad som har beslutats här. Det borde vara den enklaste sak för ett regeringsparti som vill ha makten och sedan får den att leverera på sitt eget riksdagsbeslut från ett år tillbaka. Men svaret i dag från Peter Kullgren som regeringsföreträdare är inte alls i enlighet med det beslut som togs i riksdagen. Svaret är att vargstammen i dag är för stor och att vi ska jobba med skyddsjaktsfrågor och annat. Detta är väl känt – det står vi bakom fullt ut.

Jag förväntar mig mycket mer av landsbygdsminister Peter Kullgren och regeringen i denna fråga.

Anf. 72 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag tror att Daniel Bäckström vet exakt vad som står i det uppdrag som regeringen, förvisso den förra, gav. Det är också nuvarande regerings position – att vi ska ha 170–270 vargar. Det är det uppdrag som har getts till Naturvårdsverket. Men vi ser nu över det uppdraget för att se om det kan göras ännu tydligare och klarare. Det är vad min politiska stab håller på med nu, och vi tittar även på hur vi ska få ett bättre regelverk kring skyddsjakten, där vi vet att vi har stora problem i dag. Det krävs upp till fyra angrepp innan man får ett beslut om skyddsjakt. Detta är oerhört viktiga beslut för att komma framåt i denna fråga.

Samtidigt har vi intensiva diskussioner med andra EU-länder som har liknande eller värre problem eller som generellt har en förståelse för vad rovdjur de facto gör. Vi måste se att de senaste 20 årens ökande vargstam påverkar vårt samhälle påtagligt mer än förr. Bönder vågar inte investera i sina livsmedelsföretag, och djuren får inte komma ut på bete på grund av rädsla för vargen. Och eftersom bete är det sätt på vilket många djur försörjs med foder under mer än en tredjedel av året är det helt ohållbart att inte kunna låta djuren gå på bete.

Den tilltagande ökningen av vargstammen har även blivit en trygghetsfråga som vi måste ta på allvar. Viltet, där rovdjuren ingår, ska förvaltas på ett sådant sätt att djur och människor kan leva sida vid sida.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2022/23:371 om utfasning av så kallade turbokyklingar

Anf. 73 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Rebecka Le Moine har frågat mig hur jag ställer mig till att ställa om från de snabbväxande turbokyklingarna till mer långsamväxande och hälsosamma raser.

Det är viktigt att värna ett gott djurskydd av flera anledningar. För det första är det förstås viktigt att djuren har det bra. Ett gott djurskydd bidrar också till en god djurhälsa, vilket i sin tur minskar behovet av antibiotika. Detta är viktiga faktorer för att uppnå ett hållbart livsmedelssystem i framtiden.

Djurskyddsnivån inom EU behöver höjas, och därför är den översyn av EU:s djurskyddslagstiftning som Europeiska kommissionen aviserade i strategin från jord till bord både efterlängtat och välkommen. Med anledning av översynen har Sverige tillsammans med Danmark, Tyskland, Nederländerna och Belgien tagit fram ett gemensamt inspel till kommissionen med förslag som bör beaktas i en kommande lagstiftning. Något som framhålls är vikten av att både djurvelfärd och djurhälsa beaktas vid avel så att det inte blir ett alltför ensidigt fokus på produktionsegenskaper, exempelvis tillväxt.

Jag vill avslutningsvis framhålla att en skärpning av lagstiftningen inom EU inte bara skulle gynna djurvelfärden utan även skulle kunna bidra till att balansera svenska livsmedelsproducenters konkurrensvillkor.

Anf. 74 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Kycklingen är Sveriges vanligaste fågel. Årligen föds omkring 112 miljoner kycklingar upp för slakt. Det rör sig om väldigt intensiv djurhållning, där den genomsnittliga besättningen består av 100 000 individer och där utrymmet som kycklingarna har att växa på är mindre än ett A4-papper per individ. Under sina 35 dagar i livet växer dessa kycklingar från 40 gram till 2 kilo. Denna otroligt snabba tillväxt innebär en stor risk för bensmärta och rörelsestörning. Detta kan inte betraktas som något annat än ett systematiskt djurplågeri.

Djurskyddsorganisationer i Europa har tagit fram välfärdsriterier som företag kan använda sig av vid inköp av kyckling. Dessa kriterier går under namnet European Chicken Commitment, ECC, och grundar sig på den senaste forskningen. Kriterierna inkluderar bland annat faktorer som inredning, beläggningsgrad, bedövning och tredjepartsgranskning. Mer än 350 företag har anslutit sig, för en förbättrad djurvelfärd för kycklingar i hela Europa. Detta blir en möjlighet att komma bort från det systematiska lidandet inom den svenska kycklingindustrin, och även Sverige bör förhålla sig till ECC-kriterierna som en absolut lägsta nivå i lagstiftningen.

Genom att ställa sig bakom ECC säger man ja till mer utevistelse för kycklingar och nej till den så kallade turbokyklingen, som växer så otroligt snabbt att det innebär lidande för kycklingarna från det att de kläcks till dess att de skållas. Denna ras utgör ungefär 99 procent av kycklingarna i Sverige.

En utfasning av turbokyklingen i Sverige skulle, på samma sätt som skett med Belgian blue, kunna genomföras utifrån djurskyddslagstiftningens skrivning om avel som medför lidande för djuren.

Min fråga är: Hur ser landsbygdsministern på att introducera dessa kriterier, ECC, som en del av djurskyddslagstiftningen och låta dem utgöra en miniminivå för kycklingar? Hur ser landsbygdsministern på att ställa om från snabbväxande så kallade turbokycklingar till mer långsamväxande och hälsosamma raser?

Prot. 2022/23:126

16 juni

Svar på
interpellationer

Anf. 75 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Jag får inleda med att säga att jag har lite svårt för interpellantens uttryck turbokycklingar. Det är naturligtvis ett försök att nedvärdera och smutskasta sådant man ogillar, på samma sätt som vissa säger genmanipulerad i stället för det riktiga ordet genmodifierad och vissa säger mjölkindustri i stället för mjölkgård eller mjölkbransch.

Sverige har en stark djurskyddslagstiftning som omfattar alla djur som hålls av människan och syftar till att säkerställa ett gott djurskydd och att främja en god djurvälstånd och respekten för djur. I många fall har Sverige mer detaljerade djurskyddskrav jämfört med EU och övriga medlemsstater. När det gäller kycklingar har Sverige, till skillnad från EU, bestämmelser även för avelsdjuren och ett förbud mot näbbtrimning, exempelvis.

Djur är levande, kännande varelser, och inget djur ska behöva lida. Djurskyddsreglerna ska alltid efterlevas, och eventuella brister ska rättas till.

Hur många kontroller som än utförs kan de aldrig ersätta djurhållarens ansvar och betydelse för djurens välmående. Det är bara den som finns på plats varje dag som kan se till att djuren har det bra och får den skötsel och omsorg de behöver.

Under 2022 noterades inga brister avseende belägningsgrad, rena djur, luftkvalitet eller stallklimat. Dock noterades brister avseende ströbäddarnas renhet, vilket i förlängningen kan leda till smutsiga djur och försämrade fothälsa.

Vad gäller alla dessa kontrollpunkter finns en variation mellan åren. Generellt ses en god efterlevnad av djurskyddsreglerna när det gäller slaktkycklingar.

Anf. 76 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Min fråga till landsbygdsministern var om man skulle kunna se ECC som en miniminivå att införa i vår lagstiftning. På den fick jag inget svar, utan jag fick förklarat för mig att vi redan har en stark lagstiftning. Jag måste tolka det svaret som ett nej och som att regeringen inte är intresserad av att göra mer. Vi ska vara nöjda med det vi har.

Den djurskyddslagstiftning vi har ser fantastiskt bra ut. Det står att det är förbjudet att utföra avel med sådan inriktning att det kan medföra lidande för föräldradjuret eller avkomman. Det är bara det att det finns ett stort glapp mellan dessa vackra ord och verkligheten. I Sverige är 99 procent av alla kycklingar av snabbväxande raser, så kallade turbokycklingar. Det bryter mot 2 kap. 11 § djurskyddslagen.

Vad behöver vi då göra? Jo, se verkligheten för vad den är. Det har uppdagats olika skandaler, till exempel med Kronfågel, och när landsbygdsministern i en intervju fick en fråga om detta svarade han att lagstiftningen ska följas och att vi därför har tillsynsmyndigheter. Det är jättebra. Det är bara det att på de senaste tre åren har man gjort tillsyn på 13 av 39 anläggningar. Låt det sjunka in.

Det spelar alltså ingen roll hur vackra ord vi använder; vi kan inte nöja oss med att hänvisa till dem om vi vet hur verkligheten ser ut. Den innebär ett lidande från att dessa kycklingar kläcks till att de spenderar sina dagar på en yta stor som ett A4-papper och till att de skällas levande. Det är ett systematiskt djurplågeri.

Det handlar om ett systematiskt djurplågeri som landsbygdsministern har ansvar för. Om landsbygdsministern inte är beredd att införa ECC som ett minimikrav i djurskyddslagstiftningen, är landsbygdsministern då åtminstone beredd att öka tillsynen?

Anf. 77 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Vi måste se svensk djurhållning i ljuset av EU. Sverige har länge påpekat behovet av att se över EU:s djurskyddslagstiftning. Exempel på prioriterade frågor från svensk sida är efterlevnaden av förbudet mot rutinmässig svanskupering på gris, fixering av sugor och att komma till rätta med problemen förknippade med långa djurtransporter. Vidare är det viktigt att det införs djurspecifik lagstiftning där det saknas i dag.

Kommissionens utvärdering visar att det nuvarande regelverket inte lever upp till dagens behov och utmaningar. Lagstiftningen behöver uppdateras utifrån ny vetenskap, och man behöver komma till rätta med den ojämlika implementeringen och de brister i efterlevnaden vi ser i dag. Nya regler gör ingen nytta om de inte tillämpas.

Översynen är ett långsiktigt arbete i en nödvändig riktning. Behovet av en stabil och långsiktigt hållbar livsmedelsproduktion i både Sverige och Europa är större än någonsin. I den helheten är ett gott djurskydd en pusselbit vi inte kan vara utan.

För regeringen är det prioriterat att se över möjligheten att balansera konkurrensförutsättningarna för svenska livsmedelsproducenter och samtidigt bibehålla högt ställda svenska djurhållningskrav. Det är därför glädjande att regeringen i början av februari beslutade att tillsätta en utredning om stärkt konkurrenskraft och ett starkt djurskydd i enlighet med Tidöavtalet. Jag ser fram emot att ta del av den utredningens analyser och förslag när arbetet ska redovisas om drygt ett år.

Djurskyddsfrågorna är en självklar del av det svenska EU-ordförandeskapet under våren. Sverige har bjudit in till en konferens om djurskydd i slutet av juni. Den tar avstamp i översynen av EU:s djurskyddslagstiftning och utgör en möjlighet att lyfta fram aktuell forskning och fördelarna med gott djurskydd samt att på så sätt stötta kommissionens pågående arbete.

Skulle vi ställa mycket högre krav på våra svenska djurhållare än det görs i de länder de konkurrerar med skulle resultatet bli att branschen konkurreras ut av mat som i allt väsentligt produceras i länder med lägre ställda krav än här. Jag har förstått att Rebecka Le Moine inte anser det vara ett problem, men för svensk landsbygd och för vår gemensamma välfärd skulle det vara förödande. Ett Sverige utan djurhållning skulle vara ett fattigt Sverige. Dessutom skulle det motverka Tidöpartiernas vilja att förbättra djurskyddet globalt.

Anf. 78 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! Det finns många fördelar med att ställa om till mer långsamt växande kycklingar. Det behöver inte betyda landsbygdens död. Det kan betyda att vi konkurrerar på ett bra sätt.

Sverige håller på att bli omsprungna av många andra länder i kycklingvålfärdsfrågor och djurvålfärdsfrågor överlag. Det är väldigt bra att det görs en översyn och tas initiativ på EU-nivå, men som landsbygdsminister finns det också möjlighet att ta initiativ i en svensk kontext.

Jag upplever inte att jag får några som helst svar på vare sig om man är beredd att införa ECC som minimikrav i den svenska djurskyddslagstiftningen eller om man är beredd att stärka tillsynen. Precis som landsbygdsministern säger spelar nya regler ingen roll om de inte tillämpas. Det var just den biten – tillsynen – som jag trodde att vi skulle kunna komma framåt med. Om det inte finns en bra tillsyn spelar det ingen roll vilka fina ord vi har kommit överens om.

Turbokycklingarna har en dödlighet som beräknas till 3–4 procent. Det kallas svinn, men i en svensk kontext handlar det om 3 miljoner kycklingar per år. Det är väldigt höga siffror. Det är ett enormt lidande helt i onödan som skulle kunna undvikas genom att man ställer om till mer långsamväxande raser. Och vi har inte ens nämnt kycklingarnas föräldrar i dag. Man har avlat för att de ska växa så snabbt som möjligt – så snabbt att det gör ont att leva. Man har löst problemen med att få föräldrarna att föröka sig genom att utsätta dem för svält.

Hela uppfödningen av de snabbväxande raserna innebär att man systematiskt utsätter dem för lidande, och jag hoppas att landsbygdsministern tar till sig detta och översätter det till politisk handling.

Anf. 79 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Djurhållning är en viktig del av vår livsmedelsförsörjning anser jag och en stor del av den svenska befolkningen. Enligt mig har Sverige en på det stora hela välfungerande djurskyddslagstiftning, naturligtvis även för de här djuren. Därtill driver branschen ett officiellt program framtaget av experter, forskare och Jordbruksverket som uppfödarna ska följa. Det är kopplat till att det finns krav på årlig rapportering till Jordbruksverket.

Vi ska värna om vårt svenska djurskydd, men vi behöver samtidigt stärka konkurrenskraften för livsmedelsproducenterna. Därför är det arbete som regeringen nu driver på inom EU så viktigt. Vi ska gå i takt och komma längre fram inom hela unionen.

Olika animalier har olika för- och nackdelar inom alla områden – hälsa, miljö, klimat, biologisk mångfald, ekonomi och sysselsättning – och jag anser att det är politikens uppgift att sätta ramar genom att göra avvägningar mellan alla dessa faktorer.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2022/23:376 om ändrat fokus i älgförvaltningen

Anf. 80 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Tomas Kronståhl har frågat mig om jag och regeringen har någon avsikt att förändra älgförvaltningarnas uppdrag för att förhindra att den svenska älgstammen riskerar att ta skada.

Jag håller med om att alltför ensidigt fokus har lagts på älgstammens storlek och älgarnas skador. Helt nyligen har jag skickat ut en inbjudan till de olika aktörer som har intresse av klövviltsförvaltning. Ibland får älgen oförskyllt skulden för skador, framför allt inom skogsbruket. Jag anser att det totala vilttrycket måste tas med i beräkningen och att det ska finnas plats för en livskraftig och stark älgstam, samtidigt som skadorna för skogsbruket måste vara hanterbara. Det kommer att vara mitt budskap vid mötet.

På längre sikt bidrar även förbättrad ståndortsanpassning inom skogsbruket till förbättrad balans mellan klövviltstammarnas storlek och foder-tillgång. Glädjande nog har vi här sett positiva resultat under de senaste åren, inte minst en ökad andel tallföryngringar i södra Sverige.

I linje med skogspropositionen från 2021 har Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att senast den 30 september 2023 redovisa möjliga åtgärder och vid behov föreslå regelförändringar för att åstadkomma eftersträvad balans mellan klövviltstammar och fodertillgång och därmed minska skadenivåerna på skog. Propositionens inriktning är att en ”tydlig minskning av klövviltpopulationerna utifrån lokala och regionala förhållanden bör ske i närtid samtidigt som skogsskötseln anpassas för ökade foder-mängder”.

Jag bedömer att det finns skäl att invänta rapporteringen för att därefter gå vidare med eventuella insatser.

Anf. 81 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Jag tackar landsbygdsminister Kullgren för svaret.

Älgen är den svenska skogens största djur och har på många sätt också blivit en symbol för Sverige. Men älgen är inte bara förknippad med jakt utan också med svensk natur, vildmark och turism och har kommit att bli en av de viktigaste symbolerna för Sverige som land, inte minst som turistland.

År 2012 infördes den nya älgförvaltningen. Landet delades då in i 149 älgförvaltningsområden tillika älgförvaltningsgrupper. Deras uttalade uppgift är att kraftigt minska skogsskadorna, framför allt på tallskog, genom en minskning av älgstammen.

Fru talman! Vi kan nu se flera resultat, även forskningsresultat, som visar att endast 3 procent av dessa 149 älgförvaltningsområden har uppnått en medelskadenivå på skogen under 5 procent, vilket var målet. Vi kan samtidigt konstatera att avskjutningen av den svenska älgstammen är över 35 procent inom många områden. Med en oförändrad ambition och oförändrade direktiv från staten riskerar vi att EU kommer att rödlista älgen som en hotad art i vissa delar av vårt land.

Många jägare, forskare och naturintresserade ser dagens ensidiga fokus på älgstammen som det största hotet för betesskador på våra ungskogar som direkt felaktigt och ett stort hot mot älgstammen i sig.

Älgen som symbol och som ett jaktbart och förvaltningsbart vilt är det som främst sammanfogar den svenska jägarkåren. Finns det ingen framtida möjlighet för jakt på älg kommer det att kraftigt minska den svenska folkrörelse som värnar jakten och dess historiska arv.

Älgen är dessutom satt under kraftig press från flera håll, inte minst i södra Sverige. Älgförvaltningen har fokus på skogsskador, men det finns många andra djur som påverkar älgens betesmöjligheter. Det är väldigt

viktigt att vi även kollar på kronhjort, dovhjort och rådjur, som också är klövvilt som betar och förstör vår skog. Även om älgen är det största hjortdjuret är den faktiskt också det djur som först trängs undan vid betestryck från andra hjortdjur.

Om inget görs blir älgstammen troligtvis rödlistad i flera områden. I Värmland och Dalarna är det vargen som tillsammans med älgförvaltningen utgör det största hotet mot stammen. Där tar vargen mellan 150 och 175 älgar per år, vilket innebär att många områden helt har fått sluta med älgjakten för att älgstammen inte ska utrotas helt.

Rent generellt är det illa för den svenska älgstammen i de flesta områden. Därför måste det göras en ny prioritering där den svenska älgstammens överlevnad sätts i främsta ledet innan det är för sent.

Jag måste ånyo ställa min fråga till minister Kullgren: Har ministern och regeringen någon plan för eller ambition att förhindra en katastrof för den svenska älgstammen genom att göra en förändring i älgförvaltningsområdenas uppdrag?

Jag vill också nämna att även den socialdemokratiska regeringen jobbade väldigt aktivt med rovdjurs- och vargfrågan för att flytta den från bilaga 5 till bilaga 4 i art- och habitatdirektivet så att vargen blir förvaltningsbar. Det är detta som är dagens problem. Jag tror att jag vid något tillfälle sa till minister Kullgren att det troligtvis är enklare att jaga varg i opposition än i majoritet.

Anf. 82 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Vi har sedan 2012 ett system med älgförvaltningsområden och att älgförvaltningen ska vara adaptiv, det vill säga att den ska vara lokalt förankrad och anpassas efter nya eller förändrade förhållanden som till exempel rovdjursförekomst eller skador på skog. Förvaltningen bör styra mot och följa upp de mål som satts inom ramen för älgförvaltningen. Det är viktigt att fortlöpande följa upp och analysera älgförvaltningen.

För närvarande har vi inga intentioner att ändra systemet. Vi följer självklart debatten och ser fram emot Skogsstyrelsens och Naturvårdsverkets redovisning av uppdraget om möjliga åtgärder för att åstadkomma eftersträvarsvärd balans mellan klövviltstammar och fodertillgång.

Det är viktigt att vi för en kunskapsbaserad diskussion om älgförvaltningen. Även om stammen minskat under flera år betyder det inte automatiskt att älgen är hotad som art. Men naturligtvis kommer vi att följa utvecklingen och vad Artdatabanken rapporterar.

Frågan om älgförvaltning och kopplingen till skogsskador är komplex och mycket polariserad. Därför är det viktigt med samarbete mellan skogs- och jägarintressena. Jakträtten tillfaller fastighetsägaren, och det är min önskan att jägare och skogsägare samarbetar. Det är viktigt att det finns en respekt för varandras olika intressen. Det är därför jag har bjudit in de berörda organisationerna till ett möte med framtidsinriktning med särskilt fokus på balans mellan vilt, foder och betesskador men också för att diskutera samarbetet när det gäller dessa frågor.

Anf. 83 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Även jag har självklart mycket stor respekt för skogsägarnas alltför stora betesskador, inte minst på tallungskog. Älgstammen var alldeles för stor på 80- och 90-talen, och betestrycket på tallungskogen

ledde då till att allt fler skogsägare började plantera granskog på i princip all mark, tyvärr även på tallmark. Det har visat sig att detta inte var någon bra utveckling för vare sig viltet eller markägarna.

Det var därför egentligen ett vällovligt initiativ som beslutades och sattes 2012 då man bildade älgförvaltningsområden och grupper för att försöka få till en samförvaltning mellan fodertillgång och älgstammens storlek.

Fru talman! Flera forskningsrapporter visar nu att det inte finns något samband mellan antalet älgar och hur mycket skador det är på skogen; de är inte kompatibla. Det finns inget som tyder på att man kan uppnå dagens tak på skogsskador enbart genom att skjuta fler älgar. Inte ens om man i princip utrotar älgstammen kommer skadorna helt att upphöra.

I dag drivs älgförvaltningsgrupperna till mycket stor del av skadenivåerna på skogen. Man tar inte hänsyn till flera andra oerhört viktiga komponenter. Om man ska lyckas med att få ned skadenivåerna på skogen måste man även ta in foderaspekten. Hur mycket viltfoder finns det i landskapet? Hur mycket tall planteras? Hur mycket rönn, asp och sälg finns att tillgå för älgen och klövviltet? Och vilka andra sorters klövvilt som också utgör ett betestryck finns det i området?

Vi socialdemokrater ser problemen med dagens alltför stora fokus på skadenivåer på skogen relaterat till enbart älgstammens storlek som en felaktig och förenklad problembild som måste rättas till. Vi tycker att den så kallade ÅBI:n, älgbetesinventeringen, i sig har en viktig funktion och är en bra och pålitlig inventeringsmetod när det gäller betesskador av vilt på skogen, men vi önskar verkligen att uppdraget blir lite bredare och även, fru talman, omfattar den mycket viktiga fodertillgången för viltet i de inventerade områdena. Skulle denna inventering göras på detta sätt skulle vi inom samma områden som i dag undersöks i fråga om viltskador även få fram betydligt mer fakta om i vilken omfattning det finns tillgång på annat betesfoder eller exempelvis tallskog i området.

Fru talman! Dagens älgförvaltningsgrupper är helt fokuserade på att sköta förvaltningen av älg. Detta är som jag tidigare nämnt till mycket stor del baserat på skogsskadenivåerna, vilka inte nödvändigtvis minskar beroende på älgstammens storlek. Därför tycker vi socialdemokrater att det är hög tid att bredda älgförvaltningsgruppernas uppdrag till att innefatta förvaltning av alla viltslag som kan eller bör förvaltas utifrån vilka betesskador som kan uppstå för både lantbruk och skogsbruk till följd av alltför stora viltstammar av olika slag. Sådana skador ser vi i dag på flera håll i Sverige.

Delar ministern min bild av den här situationen för älgen och vilttillgången? Är han beredd att efter denna utredning förändra uppdraget till älgförvaltningsområdena och viltförvaltningsdelegationerna?

Anf. 84 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Mycket av det som Tomas Kronståhl säger delar vi uppfattning om. När vi tittar på framtiden är det givetvis viktigt att vi inte glömmer utmaningen med de skador som viltet de facto orsakar för människor, verksamhet och natur. Tack vare en oerhört duktig jägarkår har vi till stor del kunnat bemästra de skador som viltet orsakar. Den svenska jägarkåren fyller en oerhört viktig funktion när vi ska balansera täta viltstammar.

Jag är medveten om att frågan om älgförvaltningen och kopplingen till skogsskadorna är komplex och polariserad. Det är därför det är så viktigt att vi får till det här ömsesidiga och respektfulla samtalet och förståelsen för varandra. Jag inser också att ett alltför ensidigt fokus har satts på älgstammens storlek och de skador som älgarna bidrar till. Man behöver ta större hänsyn till alla klövviltsstammar, inte bara älgen. Jag förstår verkligen frustrationen och oron när det gäller både utbredningen av varg och älgstammens utveckling. Jag är medveten om att inte alla betesskador kommer från älg utan att andra viltslag också påverkar.

Utöver en duktig jägarkår är det även viktigt med en robust och ändamålsenlig myndighetsstruktur. Regeringen avser att inom kort tillsätta en utredning som ska utreda formerna för och föreslå en ny jakt- och viltvårdsmyndighet som ska ansvara för viltförvaltningen på nationell nivå.

Anf. 85 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Jag tackar landsbygdsminister Kullgren för svaret. Det låter på svaren som att vi i stort delar uppfattningen att det är viktigt att bevara älgstammen och att man måste ändra fokus lite för älgförvaltningsområdena. Till det arbete som ministern nu har framför sig vill jag skicka med att den samverkan som i dag sker mellan jägarkåren och markägarna är viktig. Jag tror att det är viktigt att vi permanentar den på något sätt och fortsätter med det arbetet på ett tydligt vis. Sedan kan jag möjligtvis tycka att det borde vara opartiska ordförande i dessa älgförvaltningsgrupper; man ska vara lika viktiga.

Fru talman! Även om det kanske finns många bland allmänheten i detta land som inte tror det är jägarkåren med sina organisationer verkligen den kår som värnar viltet i våra skogar och marker allra mest. Det är utan tvivel så att det är de som slår fast att vi ska ha ett rikt djur- och naturliv i våra marker. Därför är det väldigt viktigt att de är med i det här arbetet på ett tydligt sätt och känner att de är minst lika viktiga som någon annan.

Med det vill jag önska ministern en trevlig helg.

Anf. 86 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Fru talman! Det är min och regeringens utgångspunkt att den operativa viltförvaltningen så långt som möjligt ska vara decentraliserad. Älgförvaltningen ska vara lokal och regional. Jag vill att älgförvaltningen ska skapa en älgstam av hög kvalitet som är i balans med betesresurserna och tar hänsyn till viktiga allmänintressen som till exempel rovdjursförekomst, trafiksäkerhet, jordbruk, skador på skog och inverkan på den biologiska mångfalden.

Jag kommer att fortsätta följa myndigheternas arbete, forskningen och debatten när det gäller älg- och skogsförvaltning. Som jag sa i mitt svar på interpellationen bedömer jag att det finns skäl att invänta rapporteringen av uppdraget till Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen för att först därefter gå vidare med eventuella insatser.

Stort tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2022/23:375 om lämnaprogram för kvinnor som lever i våldsamma relationer

Anf. 87 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Helena Vilhelmsson har frågat justitieministern om ministern och regeringen tänker initiera ett lämnaprogram, likartat över landet, för kvinnor som lever i våldsamma relationer och om inte vilka åtgärder ministern och regeringen planerar för att förebygga och förhindra att fler kvinnor mördas. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill tacka ledamoten för frågan och engagemanget för att motverka våld, ett engagemang jag och regeringen delar. Våld i nära relationer måste bekämpas med samhällets fulla kraft. Könslaterat våld ska upphöra, och det hedersrelaterade våldet och förtrycket ska bort. Det är en självklar och viktig del av regeringens prioriteringar.

Att förhindra att våld över huvud taget uppstår eller upprepas är den huvudsakliga utgångspunkten för regeringens tioåriga nationella strategi för att motverka och bekämpa könslaterat våld. Ett utökat och verkkningsfullt förebyggande arbete mot våld är ett av de mest prioriterade områdena i strategin och det åtgärdsprogram som gäller för 2021–2023. En insats i åtgärdsprogrammet är ett nationellt våldsförebyggande program, som regeringen beslutade om 2022. Det fokuserar på våldsförebyggande insatser gentemot både dem som har förhöjd risk att utöva våld och dem som har utsatt en närstående för våld.

Socialtjänsten har det yttersta ansvaret för att alla som vistas i kommunen får den hjälp och det stöd som de behöver. Det gäller inte minst att ge stöd till kvinnor som är eller har varit utsatta för våld i nära relationer och att hjälpa dem att förändra sin situation. Socialtjänsten ska också verka för att den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende.

Ett stort antal myndigheter bidrar till att genomföra den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Samarbetet mellan olika aktörer är viktigt för att den enskilde individen inte ska falla mellan stolarna. Regeringen arbetar aktivt med att utveckla samverkan mellan strategins nyckelaktörer, bland annat i syfte att stödja socialtjänstens arbete.

Socialstyrelsen ska utveckla kunskaps- och metodstöd inom socialtjänsten. Socialstyrelsen ska också utveckla nationell samordning och kunskapsutveckling för återfallsförebyggande arbete för våldsutövare, inklusive stöddlinjen Välj att sluta. Regeringen har dessutom förstärkt Socialstyrelsens uppdrag om stöd till kommunernas arbete med stadigvarande boende för våldutsatta. Ett tryggt boende är en förutsättning för en fungerande livssituation för våldutsatta kvinnor och barn. Insatser för att förbättra tillgången till stadigvarande boende är viktiga för att kvinnor ska kunna lämna våldsutövare.

Länsstyrelsen i varje län har en samordningsfunktion som ska bidra till effektiva metoder, arbetssätt och kunskapsstöd i regionala och lokala verksamheter, däribland socialtjänsten. Inspektionen för vård och omsorg har nyligen fått regeringens uppdrag att genomföra en förstärkt tillsyn av socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete mot våld i nära relationer, A2021/01714. Uppdraget ska slutredovisas senast den 30 april 2024.

För att säkerställa ett samordnat, långsiktigt och effektivt arbete för att förebygga och bekämpa könsrelaterat våld har regeringen påbörjat arbetet med ett nytt åtgärdsprogram som ska gälla 2024–2026. Det våldsförebyggande arbetet kommer fortsatt att vara i fokus för arbetet, liksom att erbjuda våldsutsatta det skydd och stöd de har rätt till. Det är av högsta prioritet att förebygga, bekämpa och motverka dödligt våld i nära relationer. Men jag vill i dagsläget inte föregripa det pågående arbetet och gå in på åtgärdsprogrammets konkreta insatser, till exempel om ett lämnaprogram kan bli aktuellt.

Regeringen kommer att prioritera det våldsförebyggande och brottsförebyggande arbetet under den kommande mandatperioden. Könsrelaterat våld ska upphöra, och det hedersrelaterade våldet och förtrycket ska bort.

Anf. 88 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Tack, Paulina Brandberg, för svaret!

Jag tänker börja med att referera till lite rubriker från årets början:

Kvinna hittad död i frysbox, man häktad. Misstänkt dubbelmord i Luleå, man gripen. Kvinna i Halmstad avliden, polis utreder misstänkt mord. Gravida Soliana död efter fall från balkong. Kvinna död i Örebro, man anhållen för mord. Kvinna hittad död i Luleå, man anhållen misstänkt för mord. Man anhållen för mord och mordförsök på mor och dotter. Joullnar hittades död i skogsområde, dottern berättar. Kvinna hittad död i bostad i västra Värmland. Man misstänks ha mördat sin mamma.

Det här var rubriker i tidningarna under årets första tre månader. Med några till som jag inte har nämnt blev det tolv mördade kvinnor på tolv veckor. Samtliga var misstänkta relationsbrott, alltså kvinnor mördade av män de hade eller hade haft en relation med. Samtliga hade ett namn, en familj och en vardag. Kvar finns bara en trasig vardag i dessa kvinnors närhet.

Om tolv kvinnor på tolv veckor inte var nog kan vi fortsätta in i den 13:e veckan:

Kvinna hittad död i lägenhet i Falkenberg. Kvinna hittad död i husvagn i Dalsland, misstänkt mord. Misstänkt mord i Fagersta. Man misstänks ha mördat sin fru i Falkenberg. Kvinna hittad död i skogen utanför Filipstad. Äldre man misstänks för mord på kvinna i Ljusdal.

Det här var en dokumentation över 6 mördade kvinnor på sju dagar. Redan i april månad var vi uppe i nästan 20 kvinnor, det vill säga de senaste årens snittsiffra för antalet mord i parrelation. Det var efter fyra månader.

Jag undrar var de stora rubrikerna om den här frågan är. Jag undrar också var regeringens krisplan är, för det här är en kris. När kommer inbjudan till riksdagens samtliga partier för krissamtal?

Att prioriteringarna är olika vet vi. När vi har motsvarande händelseutveckling inom gängkriminella kretsar, vilket vi nyligen har sett, är regeringens pressträffar med info om åtgärder mångtaliga. Det är bra. Men det är en katastrof att de uteblir med anledning av att kvinnor mördas.

Centerpartiet har kallat jämställdhetsministern till utskottet. Vi har läst debattartiklar om regeringens arbete mot mäns våld mot kvinnor. I dag kan vi läsa och höra svaret på min interpellation.

Vi hör om förebyggande åtgärder, och vi hör om repressiva åtgärder. Det är bra, men det räddar inga liv. Om vi ska sätta stopp för mord på

kvinnor hjälper inte arbetet med nya åtgärdsprogram. Då hjälper inte skärpta straff, för vid utdömande av straff har våldet, det vill säga mordet, redan skett.

Det som räddar liv är att få kvinnor att lämna den våldsamma relationen tidigt. För att klara det behöver samhället finnas där med ett samlat, strukturerat stöd, likartat över landet, som inte är avhängigt om det finns eldsjälur på arbetsplatsen eller i ideella organisationer. Det behöver finnas en kontaktperson som följer den våldsutsatta genom processen med anmälan, skyddat boende, skola, arbete, bostad och finansiellt stöd.

Det finns exitprogram för män som hoppar av kriminell verksamhet. Regeringens politik är såvitt jag förstår att vidareutveckla avhopparprogram för män som har deltagit i kriminella miljöer.

Jag ställer mig frågan: Hur kan jämställdhetsministern och regeringen inte säga rakt ut att det behövs ett nationellt lämnaprogram för kvinnor som behöver skydd från våldsamma relationer?

Anf. 89 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Ja, det är en kris att så många kvinnor förlorar livet och att det också sker år efter år. Vi vet också att de som förlorar livet är toppen på ett isberg.

Utöver dessa liv finns det otroligt många fler personer som får sina liv fullständigt förstörda och får livslånga men av våldet. Även om det inte berövar dem livet direkt påverkar det dem otroligt mycket. Skadan är enormt stor. Det är ett gigantiskt samhällsproblem.

Ledamoten har helt rätt i att en av nyckelfaktorerna för att få ned statistiken och ge fler friheten att kunna lämna relationen är att vi från samhällets sida måste gå in med skarpa åtgärder. Det handlar om att riva ned de hinder som i dag ofta finns för att man över huvud taget ska kunna lämna en relation.

Det krävs såklart att man har någonstans att ta vägen. Vi måste ha fungerande skyddade boenden. Där kommer regeringen i närtid att presentera en ny reform gällande skyddade boenden som tar sikte på just den frågan. Men det finns såklart många fler frågor.

Vi vet att barn är en viktig faktor i detta. Många vågar i dag inte lämna relationer därför att de vet att det innebär en större fara för barnet om man lämnar relationen jämfört med om man stannar kvar. Det är såklart en nyckelåtgärd för att möjliggöra för fler att lämna våldsamma relationer att kunna erbjuda skydd för fler.

Som jag sa i mitt svar arbetar regeringen nu med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för 2024–2026 och även med att ta fram en ny nationell tioårig strategi som ska gälla från 2026.

I det arbetet träffar jag många företrädare från civilsamhället och från myndigheter. Så sent som i går träffade jag två poliser – Erika Gyllenswärd och Caroline Boström – från Polismyndigheten. Vi talade om hur man arbetar i Norge med deras så kallade Krisesenter. Jag har också tidigare träffat den otroligt engagerade polisen Markus Antonsson. Han talar själv om ett lämnaprogram som en åtgärd som vi behöver se i de här sammanhangen.

Jag lyssnar otroligt noga på alla de förslag som lyfts fram i de här sammanhangen. Vi arbetar intensivt med att ta fram lämnaprogrammet. Jag känner mig förvissad om att vi kommer att hitta nyckelåtgärder som verk-

ligen gör skillnad och gör att fler kan få frihet och skydd så att utvecklingen kan vändas och vi verkligen kan få ned de fruktansvärda siffrorna.

Prot. 2022/23:126
16 juni

Anf. 90 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tyckte mig höra att ministern sa att hon hoppas att ett lämnaprogram kommer på plats. Enligt mig är det A och O.

Ministern nämnde också det stora antal kvinnor som utsätts för våld även om de inte mördas. Det är 75 000 som utsätts varje år, och cirka 10 000 personer om man inräknar barn lever med någon form av skyddad identitet.

Att lämna en våldsam relation är som vi vet inget man gör lättvindigt. Det handlar om barn, husdjur, boende, skola och arbete. Det finns många faktorer som håller kvar kvinnan, precis som vi har talat om. Den farligaste perioden är just när hon har bestämt sig: Jag vill lämna. Det är då morden sker. Ändå finns det i dag inget samlat lämnaprogram.

Fru talman! Visst är det väldigt märkligt med tanke på, som jag sa, att det finns program för män som hoppar av kriminell gängverksamhet.

Faktum är att Jämställdhetsmyndigheten i sin nyligen avlämnade rapport slår fast följande: En person som vill hoppa av det kriminella livet erbjuds ett 18 månader långt behandlingsprogram, på uppdrag och finansierat av socialtjänsten. Därefter följer två års eftervård och uppföljning, som är kostnadsfri för kommunen. Första året finns stöd dygnet runt och innefattar insatser avseende bostad, terapi, drogberoende, sysselsättning, skuldsanering och fritidssysselsättning. Därefter följer ett sex månader långt utslussningsprogram för att klienten ska bli mer självgående.

Jämställdhetsmyndigheten kan konstatera att skillnaden i insatser och resurser jämfört med våldsutsatta kvinnor och barn som lever med skyddade personuppgifter är påtaglig. Inte minst vikten av en samordnande aktör blir tydlig, för att personer som lever med skyddade personuppgifter ska få ett så bra stöd och skydd som möjligt.

En kvinna som lyckas lämna en våldsam relation får i bästa fall ett erbjudande om skyddat boende på en kvinnojour en tid och i värsta fall skyddad identitet. Hon lämnas sedan ensam med ansvar för flytt, bostad, skolbyte, hyra samt alla övriga kostnader.

Centerpartiet har tidigare i år föreslagit ett nationellt lämnaprogram innehållande ett strukturerat stöd inklusive ett månatligt ekonomiskt stöd, ett så kallat fuck off-kapital, samt en nationell bostadskö. Det var en av de saker jag hörde i ministerns svar som är väldigt bra, för utan en ny bostad kan man inte skaffa sig ett nytt liv. Delar av de här förslagen går att sätta på relativt kort sikt, och kammaren röstar om detta förslag på tisdag.

Det finns program som jobbar med det här. Ministern nämnde själv Igorprojektet. Uppå i Jämtland finns också Norrsken. Men det är just projekt, som jobbar med projektbudget. Vad händer när projektet är slut? Vad händer med fortsättningen av verksamheten?

Jag tolkar det ändå som att ministern är inne på att det är regeringens linje att det ska komma till ett samlat lämnaprogram. Då blir nästa fråga: Vilka resurser är regeringen beredd att ställa till förfogande för att implementera detta över hela landet? Det här är ju ingenting som görs genom att säga: Nu är projektet Igor klart. Nu kör vi ut det här på linjen! Här krävs i stället en omfattande implementering och ett omfattande arbete för att få

Svar på
interpellationer

denna så lyckade modell etablerad i landets samtliga kommuner. Kan ministern säga någonting om tankarna för hur man ska implementera detta i landet?

Anf. 91 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Det är korrekt att regeringen inte utesluter några åtgärder i detta viktiga arbete. Vi måste tänka brett, och vi måste tänka inom flera olika områden för att kunna hitta lösningar på problemet.

Det är otroligt viktigt att ge stöd och skydd till dem som vill lämna relationer så att vi över huvud taget möjliggör för dem att göra det.

En nära relaterad fråga till detta är frågan om kontaktförbud. Den här regeringen tycker att det är orimligt att det är som i dag, då det är brottsoffer som i stor utsträckning måste flytta på sig och leva gömda medan misstänkta förövare och förövare kan bo kvar.

Vi vill ha ett perspektivskifte, och vi menar att det i större utsträckning måste vara förövarna som får flytta på sig genom att kontaktförbudsområdena blir otroligt mycket större geografiskt än de är i dag. Om man har fått ett kontaktförbud och ska vara skyddad av ett sådant ska man såklart kunna åka till mataffären på andra sidan staden och fortfarande vara skyddad av kontaktförbudet i form av det geografiska området.

Vi vill också att fler kontaktförbud ska omfattas av elektronisk fotboja, som även ger ett mer konkret skydd. Det här är ett perspektivskifte som måste till, där vi höjer brottsoffrens status och ser den situation detta innebär. Vi ser det frihetsberövande som vi faktiskt lägger på brottsoffren när vi är för passiva i förhållande till dem och i förhållande till förövarna. Den passiviteten innebär ett helt orimligt frihetsberövande för många brottsoffer i dag. Det kommer regeringen att jobba med.

En annan viktig fråga som vi verkligen måste lägga ett helt annat fokus på är förövarna. Även om vi har brottsoffer som lyckas lämna relationer, även om vi ger stöd och även om vi kanske lyckas döma förövaren till något års fängelse har vi inte löst problemet om vi inte har förändrat beteendet hos förövaren. En sådan förövare, som inte har fått någon beteendeförändring, kommer med stor sannolikhet att antingen gå tillbaka till samma brottsoffer igen eller skapa nya relationer. Risken är då överhängande att vi får nya brottsoffer, nya kvinnor och utsatta personer som lever i skräck och är i stor fara i sitt eget hem.

Vi måste tänka brett, och vi måste titta på hur vi genomför beteendeförändringar. Vad är det som triggar våldet, och vad är det som gör att så många personer brukar våld mot den som de lever med?

Vi måste också se till att vi inte tror att vi har någon one size fits all-lösning, utan vi måste titta på alla de olika situationer som finns. Det kan finnas olika kulturella aspekter som kan spela roll i detta. Det kan finnas missbrukssituationer, och det kan finnas psykisk ohälsa. Det kan finnas funktionshinder som innebär att det finns olika aspekter att ta hänsyn till.

I regeringens arbete – både med att stärka skyddet för brottsoffer och i arbetet med förövarna – kommer vi att behöva se på de specifika situationer som finns och som kräver olika typer av lösningar. Detta arbete pågår just nu intensivt på Arbetsmarknadsdepartementet inom min portfölj, och jag ser fram emot att kunna presentera konkreta åtgärder.

Anf. 92 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman och ministern! Jag håller helt med om resonemanget om kontaktförbud. Det allra bästa skulle vara om förövaren fick ett kontaktförbud så att det är förövaren som får röra sig inom ett visst område och inte någon annanstans. Det finns egentligen inget annat sätt att låta brottsoffret behålla sin frihet. Det kanske inte låter sig göras, och det är ett problem. Men brottsoffrens frihet är en jätteviktig fråga.

One size fits all – så är det inte. Precis detta jobbar lämnaprogrammen med, för de har en utpekad grupp bestående av polis, socialtjänst, bostad, vård, psykiatri och rättsväsen. Igorprojektet har visat att det är respektive kvinnas specifika behov som gör att man kan rädda liv.

Jag håller också helt med om att vi ska jobba med det förebyggande. Men det är inte det förebyggande som i det här läget räddar kvinnors liv. Min interpellation handlar om hur vi förhindrar att år 2023 blir ett katastrofår när det kommer till antalet mord på kvinnor som lever i våldsamma relationer.

Vi har båda träffat personer som är verksamma inom Igor. Det är ingen hemlighet att man på denna verksamhet är bekymrad över vad som händer när budgetmedlen är slut. Jag vet att det inte ligger på jämställdhetsministerns bord, men min vädjan är ändå: Se till att ta hand om det fantastiska resultat som Igor har uppnått!

Vi kommer att diskutera frågan vidare i Almedalen. Jag har bjudit in aktörer, och alla är positiva till att bidra. Det gäller myndigheter, bostadssektorn, allmännyttan, SKR och rättsväsendet. Jag vill gärna kunna komma dit och säga: Det här samlar vi upp. Jag tar det till regeringen, och regeringen är beredd att gå vidare med ett nationellt lämnaprogram. Jag hoppas att jag kan få göra detta, antingen på ett bilateralt möte eller i ett krissamtal där regeringen samlar samtliga partier för att få ett stopp på detta. Inte en kvinna till!

Anf. 93 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Den här typen av arbete kräver långsiktighet. Vi kan inte sitta och dutta med olika projekt, utan vi behöver ha planer som är långsiktiga och som ger ett gediget skydd under lång tid. Det är absolut det som också är min ambition i arbetet. Vi måste självklart också säkerställa att det finns finansiering för de åtgärder som vi plockar fram.

Jag vill tacka ledamoten för hennes engagemang i frågorna. Det gläder mig att jag känner att det finns en bred samsyn i detta. Det här är inte frågor där vi ska ägna oss åt något partipolitiskt käbbel, utan här krävs det att vi krokar arm – som det brukar heta inom politiken – och verkligen jobbar framåt för de utsatta kvinnornas skull och för alla som lever med våld i hemmet och lever i skräck på den plats som ska vara ens trygga punkt.

Jag ser fram emot att lägga fram dessa åtgärder, och jag hoppas att vi kan ha breda överenskommelser kring alla de åtgärder som är pusselbitar i detta viktiga arbete och tillsammans jobba framåt. För det är precis som ledamoten säger: Vi ska inte ha en kvinna till.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:126

16 juni

Svar på
interpellationer

§ 14 Svar på interpellation 2022/23:378 om regeringens arbete för att bekämpa mäns våld mot kvinnor

Anf. 94 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Sofia Amloh har frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta för att stärka det förebyggande arbetet för att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Sofia Amloh har även frågat mig om jag tänker vidta några åtgärder för att mäns våld mot kvinnor ska få samma prioritering, resurser och engagemang och tas på samma allvar som gängkriminalitet och mäns våld mot andra män.

Låt mig börja med att slå fast att könsrelaterat våld är ett stort samhällsproblem som kränker våldsutsattas grundläggande fri- och rättigheter. Våldet är utbrett och allvarligt, orsakar stort lidande och får livslånga konsekvenser.

Regeringen har högt på agendan att motverka kriminalitet. Det arbetet måste ske på bred front. Vi tar krafttag mot den organiserade brottsligheten och gängkriminaliteten. Regeringen kommer samtidigt att prioritera det brotts- och våldsförebyggande arbetet under kommande mandatperiod. Könsrelaterat våld mot kvinnor ska upphöra, och det hedersrelaterade våldet och förtrycket ska bort. Det är en självklar och viktig del av regeringens prioriteringar.

Att förhindra att könsrelaterat våld över huvud taget uppstår eller upprepas är den huvudsakliga utgångspunkten för regeringens tioåriga nationella strategi för att motverka och bekämpa våld. Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld är ett av strategins mest prioriterade områden.

Regeringen beslutade 2022 om ett nationellt våldsförebyggande program. Det förstärker såväl det tidiga våldsförebyggande arbetet som insatser gentemot dem som har förhöjd risk att utöva våld samt gentemot dem som har utsatt en närstående för våld. Programmet är också en del av regeringens bredare brottsförebyggande arbete.

För att vi ska få stopp på våld i nära relationer behöver personerna som utövar våld förändra sitt beteende. Socialstyrelsen har i uppdrag att utveckla en nationell samordning och kunskapsutveckling för återfallsförebyggande arbete för våldsutövare. Socialstyrelsen driver också telefonlinjen Välj att sluta, som ger stöd och behandling till våldsutövare. Därtill ändrades socialtjänstlagen 2021 så att socialtjänsten nu är ålagd att vidta insatser gentemot våldsutövare för att dessa ska förändra sitt beteende.

Regeringen har också inrättat ett nytt statsbidrag för förebyggande arbete mot våld. Syftet är att stärka det våldsförebyggande arbetet och främja utvecklingen av evidensbaserade insatser.

Regeringen har redan förstärkt det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck permanent med 50 miljoner kronor per år. Satsningen utökar de sedan tidigare permanenta medlen om 300 miljoner kronor för arbetet mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Hittills i år har regeringen fördelat cirka 525 miljoner kronor för arbetet och gett flera myndigheter uppdrag på området.

Regeringen har därtill ökat stödet till lokala kvinno- och tjejjourer med 50 miljoner kronor under 2023. Det förstärker de permanenta medlen till kvinno- och tjejjourer och andra organisationer inom brottsofferområdet på 150 miljoner kronor per år.

Regeringens nationella strategi kompletteras med åtgärdsprogram som innehåller konkreta insatser för att förebygga och bekämpa det könsrelaterade våldet. I åtgärdsprogrammet 2021–2023 är en central utgångspunkt att våldet ska förebyggas med fokus på våldsutövare.

Regeringen har nu påbörjat arbetet med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för att motverka och bekämpa könsrelaterat och hedersrelaterat våld och förtryck för perioden 2024–2026. Det våldsförebyggande arbetet kommer fortsatt att vara i fokus för arbetet.

Anf. 95 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret och för möjligheten att debattera ett mycket aktuellt och angeläget ämne! Jag vill också tacka min utskottskollega Helena Vilhelmsson för den viktiga interpellation som vi precis hörde debatteras.

Mina frågor till statsrådet handlar om vad regeringen gör för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Då tänker jag i huvudsak på det förebyggande arbetet, det arbete som krävs för att våldet över huvud taget inte ska begås.

Var tredje vecka dödas en kvinna av en man, och mer än en våldtäkt i timmen begås – dygnet runt, året om. Brottsförebyggande rådet uppskattar dessutom att cirka 80 procent av våldet mot kvinnor aldrig polisanmäls.

Det finns delar i svaret från statsrådet som jag tycker är bra. Att regeringens nationella strategi kompletteras med åtgärdsprogram ligger exempelvis helt i linje med den socialdemokratiska regeringens arbete, liksom att den nuvarande regeringen planerar att förlänga åtgärdsprogrammet för en ny period.

Centralt i det förebyggande arbetet är bland annat synliggörandet av könsnormer. Det finns många exempel där könsnormer begränsar människor och låser in oss i könsroller, könsroller som vi blir tilldelade när vi föds och ibland redan innan vi föds. Det handlar om hur tjejer ska vara för att de är tjejer och hur killar ska vara för att de är killar. Jag kommer aldrig att vika från min uppfattning att dessa förstöpta former är både farliga och skadliga. Varje människa ska vara fri, och då behöver vi bekämpa dessa starkt rotade normer som tvingar in oss i något som vi kanske inte vill vara.

Några tydliga exempel där vi kan se konsekvenser av detta är hur våldet på fotbollsläktarna ter sig och den gängkriminalitet som plågar vårt Sverige. Det är ett ofattbart stort mänskligt lindande, och därutöver läggs det stora kostnader på konsekvenserna. Det är djupt bedrövligt hur mäns våld mot andra män får väga tyngre på regeringens våg än mäns våld mot kvinnor. Det syns i politiska prioriteringar, insatser, resurser och engagemang.

Utifrån detta vill jag fråga statsrådet hur normarbetet och den genusvetenskap där vi ligger så långt framme ska ligga till grund för och synas i de konkreta insatser som det nya åtgärdsprogrammet och det nationella våldsförebyggande programmet ska innehålla. Kommer vi att se ett förebyggande arbete som riktar sig till barn och unga där könsroller medvetandegörs och där ingen form av våld ska bli ett känslouttryck?

Sedan vill jag notera något som inte finns med i statsrådets svar på interpellationen. Det har riktats ett utskottsinitiativ till regeringen om en nollvision, på initiativ av regeringens egna partikamrater. Det är ganska

anmärkningsvärt att man måste gå den vägen via riksdagen till regeringen för att få igenom politik. Detta finns inte med i svaret. Varför inte?

Anf. 96 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! I arbetet med att bekämpa det könsrelaterade och hedersrelaterade våldet måste vi ha som utgångspunkt att våldshandlingarna över huvud taget inte ska begås. Ska vi arbeta med detta måste vi arbeta inom flera områden. Den viktigaste åtgärden för att vi inte ska hamna i detta över huvud taget är att arbeta med våra unga och med grundorsakerna till det kontrollerande beteendet och den maktutövning som vi ser i de relationer där våldet är det yttersta uttrycket för detta.

Detta uppstår inte i ett vakuum. Det är normer och värderingar som etableras under de unga åren. Att jobba med detta i skolan och att på olika sätt ingripa i barnens vardag och normbildning är otroligt viktigt, så att de inte har sina egna bubblor, till exempel på sociala medier, där denna typ av skadliga normer och värderingar etableras och förstärks. Det är en stor prioritering i det förebyggande arbetet.

Utöver det måste vi också, som jag var inne på i den tidigare debatten här i dag, se till att fler kan lämna dessa relationer. Vi måste titta på de repressiva åtgärderna, och vi måste också titta på hur vi arbetar med förövarna så att vi kan förändra det här beteendet när vi har misslyckats – för vi kommer tyvärr att misslyckas med vissa. Hur gör vi för att de som utövar våld mot sin partner inte ska fortsätta med det beteendet? Detta är ett brett arbete.

När det gäller prioriteringar är det ingen hemlighet att vi i Sverige har en situation inom rättsväsendet med gängkriminalitet som eskalerar och som tar allt större fokus i den allmänna debatten. Den här regeringen anser inte att mäns våld mot män är mer prioriterat eller mer allvarligt än mäns våld mot kvinnor.

Vi har dock en otroligt svår situation. Inom till exempel rättsväsendet har vi haft en enorm ökning på grund av gängkriminaliteten. Det slukar otroliga resurser från rättsväsendet. Jag vet, eftersom jag har arbetat med detta. Trots det var antalet folkbokförda per polis förra året, 2022, exakt samma som 2012, tio år dessförinnan. Socialdemokraterna löste inte polisbristen under åren de satt vid makten.

Om vi inte får fler poliser, trots en brottsutveckling som ser ut på detta sätt, är det väldigt svårt för polisen att prioritera resurserna på ett sådant sätt att man täcker in även andra brottstyper. Det är såklart helt oacceptabelt att det drabbar våldsutsatta kvinnor och att det drabbar våldtäktsoffer.

Så ser realiteten ut. Det måste vi uppmärksamma och arbeta med. Men grunden till detta är rättsväsendet och att antalet poliser per invånare inte har blivit fler, trots den utveckling vi har haft. Priset för det betalar väldigt många kvinnor i dag.

Anf. 97 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Vad gäller det statsrådet precis så blir det i alla fall fler poliser med en socialdemokratiskt ledd regering än med en borgerlig regering. Jag tror att statsrådet kommer att bli svaret skyldig efter den här mandatperioden med tanke på de löften som sviks på det här området också. Det är helt enkelt upp till bevis. Jag låter det stanna där än så länge.

Nyligen meddelade Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, att regeringens finansiering till den nya lagstiftning som ska förbättra situationen för kvinnor i skyddade boenden är långt ifrån tillräcklig. Enligt SKR behövs 2,4 miljarder för att leva upp till reformen. I regeringens budget av-sätter man nu endast 145 miljoner kronor för 2023. Det motsvarar 6 procent. SKR menar att det kommer att drabba våldsutsatta kvinnor och barn.

Syftet med lagen, som den socialdemokratiskt ledda regeringen initie-rade, är att förbättra skyddet och stödet till kvinnor men också att stärka barnrättsperspektivet för alla de barn som följer med sina mammor till det skyddade boendet. Att kommuner har förutsättningar att leva upp till lag-stiftningen är avgörande för att den ska få effekt och för att kvaliteten på skyddade boenden ska säkerställas.

Vi socialdemokrater ser med oro på konsekvenserna av det stålbad som kommuner och regioner står inför när det gäller hela välfärden och kvinno-fridsområdet. För första gången på många år har vi en regering som väljer att inte ge utvecklingsmedel till detta. Att regeringen hävdar att man tar krafttag mot mäns våld mot kvinnor när man samtidigt underfinansierar och nedmonterar kommunernas viktiga kvinnofridsarbete gör mig djupt bedrövad.

SKR varnar också för att kvinnor och barn ska hamna i kläm när av-hoppare från kriminella gäng nu ska erbjudas hjälp på skyddade boenden. Vi socialdemokrater menar att kvinnor som flyr för sina liv från våldsam-ma män måste kunna garanteras plats på skyddat boende. De får inte trän-gas undan av arbetet mot gängkriminaliteten.

Uppdraget om mäns våld mot kvinnor lyser nu med sin frånvaro i styr-ningen av polisen och andra myndigheter, och stödet till civilsamhällets förebyggande arbete – det förebyggande arbetet – dras ned. Och Sveriges Kommuner och Regioner larmar – det är inte oppositionen utan SKR som larmar – om att det saknas finansiering för att implementera lagen om skyddat boende.

För att motverka mäns våld mot kvinnor krävs det en kvinnofridspoli-tik som genomsyrar hela samhället: skola, socialtjänst, sjukvård, polis och rättsväsen. Det krävs också förebyggande insatser, ett förebyggande ar-bete. Men det är inte trovärdigt när man skär ned på välfärden. Det går inte. Hur ska det förebyggande arbetet bedrivas när skolan och socialtjän-sen får mindre resurser?

Anf. 98 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! En viktig reform som just nu bereds inom Regerings-kansliet är reformen om skyddat boende. Den är väldigt viktig för att stärka skyddet för dem som lever med våld i hemmet. Det är en reform som bland annat gör det möjligt att skydda barn. Man ser barnens skyddsbehov på ett nytt sätt. Man ska kunna skydda dem på ett bättre sätt mot kontakt med en våldsam vårdnadshavare under vistelsen på boendet.

Vi ska också ha en kvalitetssäkring av våra skyddade boenden. Inom mitt ansvarområde ser jag detta som en nyckelåtgärd i det viktiga arbetet med att bekämpa och förebygga det könsrelaterade våldet och det heders-relaterade våldet.

Den här typen av reformer kräver såklart finansiering. Vi har redan avsatt 145 miljoner kronor. Där finns ett överskott, eftersom reformen inte kommer att träda i kraft vid den tänkta tidpunkten. I övrigt har regeringen gett beskedet att vi kommer att återkomma gällande finansiering för detta.

I den situation vi nu befinner oss i finns det några viktiga saker. Det är ingen hemlighet att vi har flera pågående kriser i vårt samhälle. Vi har en gängkriminalitet som eskalerar, vi har ett krig i vårt närområde, vi har en energikris och vi har en lågkonjunktur. Det är otroligt många kriser på en och samma gång. Regeringen är medveten om att kriser i ett sådant läge, ifall vi tittar historiskt, oftast drabbar samhällets mest utsatta allra värst.

Den här regeringen kommer att göra allt vi kan för att motverka de negativa effekterna för de allra mest utsatta. Och bland de allra mest utsatta finns såklart den grupp som vi pratar om här och nu, de som lever i skräck, de som inte vet vart de ska ta vägen när de vill lämna sin relation, de som behöver samhällets skydd och stöd från såväl rättsväsendet som socialtjänsten och alla aktörer som är nyckelspelare i det här arbetet.

Regeringen kommer inte att glömma bort detta. Vi kommer att se den här gruppen och göra de prioriteringar som krävs för att få ett ordentligt skydd.

Anf. 99 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! Mäns våld mot kvinnor är ingen privat angelägenhet, utan det handlar om grova brott. Våldet mot kvinnor är varken en naturkatastrof eller något slumpartat. I de flesta fallen är förövaren känd av samhället. Kvinnor har larmat, lämnat och gjort allt som står i deras makt för att skydda sig och sina barn.

Det är upp till oss i politiken att göra mer. Vi socialdemokrater är fast beslutna att göra mer för att ingen form av våld ska utföras. Ingen kvinna ska behöva fly, och ingen man ska behöva ha våld som uttryck för sina känslor.

Det är som sagt viktigt med strategier och åtgärdsprogram. Men de är inte mycket värda när man skär ned på resurser där planerna ska genomföras, ute i kommuner och regioner – i sjukvården, i elevhälsan, i skolorna och i socialtjänsten.

En reform för att förbättra situationen för kvinnor och barn i skyddat boende är inte så mycket värd om det inte finns pengar till att genomföra reformen. Statsrådet säger att det är flera kriser i det här landet. Absolut, det är det, och historiskt är det oftast kvinnor och barn som drabbas värst. Då behöver det också finnas en regering som gör desto mer.

Det är många ord från den här regeringen men väldigt lite som märks när det kommer till faktisk handling.

Anf. 100 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! När jag pratar om det enorma samhällsproblem som vi pratar om här i dag brukar jag likna det vid en ständigt pågående pandemi. Tittar vi på Socialdemokraternas styre ser vi att man sätter in åtgärder men att resultatet uteblir. Vi ser att det ligger på ungefär samma nivåer, samma antal mördade kvinnor varje år – runt 15. Åtgärder sätts alltså in, men resultatet uteblir.

Det är dags att titta på nya åtgärder. Om vi fortsätter att göra som vi alltid har gjort kan vi inte förvänta oss ett annat resultat. Jag ägnar mig just

i denna stund åt att dammsuga civilsamhället och relevanta myndigheter på expertis, idéer, tankar och konkreta åtgärder.

Ledamoten sa här att det är lite som märks i konkret handling. Jag skulle kunna säga samma sak om den socialdemokratiska regeringen fast med avseende på resultat: Det är lite som märks.

Den här regeringen kommer att fokusera på resultat. Vi kommer att vidta nya åtgärder som inte har vidtagits tidigare, eftersom det är resultatet som spelar någon roll. Det är det som kan rädda liv. Det är resultatet av åtgärderna som faktiskt erbjuder skydd och stöd till dem som lever med våld och skräck i sina egna hem.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2022/23:126
16 juni

Svar på
interpellationer

§ 15 Svar på interpellation 2022/23:382 om Institutet för mänskliga rättigheters fortsatta existens och utveckling

Anf. 101 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Per-Arne Håkansson har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att Institutet för mänskliga rättigheter ska kunna fortsätta att verka i sin nuvarande form.

Institutet för mänskliga rättigheter inrättades som en ny myndighet under regeringen den 1 januari 2022. Myndighetens uppdrag är reglerat i lagen om Institutet för mänskliga rättigheter. Det spelar en central roll i arbetet genom att utifrån ett helhetsperspektiv följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas i Sverige.

EU:s ministerråd har flera gånger enigt uppmanat alla medlemsländer att inrätta nationella MR-institutioner och se till att deras verksamhet kan bedrivas på ett effektivt och oberoende sätt. De flesta medlemsländer har nationella MR-institutioner.

Det är en självklarhet att regeringen även fortsättningsvis kommer att värna mänskliga rättigheter och uppfylla våra internationella förpliktelser inom detta område.

Anf. 102 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Jag vill inleda med att tacka statsrådet Paulina Brandberg för svaret på min interpellation om Institutet för mänskliga rättigheter. Jag hyser inte heller det minsta tvivel om Paulina Brandbergs inställning till arbetet för att värna mänskliga rättigheter och att det är angeläget.

Det framhålls också att det är en självklarhet för regeringen att värna mänskliga rättigheter och uppfylla internationella förpliktelser inom området. Det betonas även att myndighetens uppgifter är reglerade i lagstiftningen.

Som jag tolkar svaret framgår det dock inte om det finns någon vilja eller ambition från Paulina Brandberg och regeringen om att institutet ska kunna bedriva verksamheten utifrån nu gällande former och om det kommer att tilldelas resurser för att kunna utveckla arbetet.

För egen del medverkade jag i konstitutionsutskottet när betänkandet om att inrätta institutet lades fram i denna kammare den 9 juni 2021. Det

föranleddes av ett ingående beredningsarbete och en utredning som tillsattes för ändamålet redan 2016. Det återrapporterades kontinuerligt, och när betänkandet låg klart fanns det en bred uppslutning bland sju partier, utom Moderaterna, att ställa sig bakom själva inrättandet. Vid voteringen röstade också sju partier, utom Moderaterna, för att institutet skulle starta. Så skedde också den 1 januari 2022.

En viktig fråga i beredningsarbetet var just att säkerställa oberoendet, alltså att detta inte skulle vara ett organ direkt från regeringen. Slutsatsen blev att institutet skulle ha betydligt större frihet än andra myndigheter och bland annat självt bestämma sin organisation och verksamhetsinriktning, detta för att betona just oberoendet.

Institutet har placerats i Lund och leds av en styrelse som består av ledamöter med sakkunskap inom området mänskliga rättigheter och erfarenhet av kvalificerat arbete inom det civila samhället, rättsväsen, advokatverksamhet och akademi. Nyligen utkom den första årsrapporten om institutets verksamhet. Jag förstår att den kanske också har föredragits för statsrådet; vi har fått en föredragning i utskottet.

Det som har föranlett min interpellation är de oroande signaler som framkommit kring existensen för institutet. När beslutet togs var det alltså sju partier som stod bakom bildandet. Men i april framfördes det från Sverigedemokraterna, som under beredningen stod bakom bildandet, att man ifrågasätter institutet. En ledande sverigedemokrat uttalade att det inte behövs. Då tycks det ju som om existensen av Institutet för mänskliga rättigheter hänger på en skör tråd.

I ett öppet brev till regeringen, som jag också hänvisar till i min interpellation, har 49 organisationer gått ihop för att efterlysa ett tydligt ställningstagande om just framtiden för institutet. Bland dem som undertecknat detta brev finns Unicef i Sverige, Hörselskadades Riksförbund, Läkare i Världen, Raoul Wallenberg-institutet, Svenska Kommunalpensionärernas Förbund, Civil Rights Defenders, Antidiskrimineringsbyrån, Amnesty International – en lång rad folkligt förankrade organisationer i civilsamhället.

Därför vill jag be Paulina Brandberg att utveckla sitt svar. Finns det anledning till oro för institutets framtid? Vad finns det för besked att ge till dessa organisationer utifrån den oro som framförts?

Anf. 103 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Ledamoten har helt rätt i att jag känner ett djupt engagemang när det gäller att värna mänskliga rättigheter. Jag är därför väldigt stolt över att vi under det svenska ordförandeskapet, när vi nu har omvärldens ögon på oss, har varit med och tagit fram rådsslutsatser om tillämpningen av EU-stadgarna om de grundläggande rättigheterna, det medborgarligen utrymmets roll vad gäller skydd och främjande av de grundläggande rättigheterna i EU.

Dessa rådsslutsatser som Sverige har varit med och tagit fram innehåller bland annat en uppmaning från rådet till medlemsstaterna att inrätta eller underlätta inrättandet av nationella människorättsinstitutioner i enlighet med FN:s så kallade Parisprinciper.

De så kallade Parisprinciperna uppställer bland annat de minimikrav som ska gälla för en institution för mänskliga rättigheter och är minimikrav som formulerades vid ett internationellt arbetsmöte i Paris 1991. Här

framgår att en institution ska verka självständigt och ha ett brett uppdrag för att främja och skydda alla mänskliga rättigheter som slås fast i grundlag eller annan lagstiftning. Även institutionens sammansättning eller behörighet specificeras där.

Av FN:s Parisprinciper framgår också institutionens uppgifter och vikten av en bred representation från det civila samhället och vilka arbetsmetoder som institutionen ska ha möjlighet att använda. Uppdraget bör framgå av lag eller grundlag, och institutionen ska ges tillräckliga resurser för att kunna utföra sitt uppdrag och ansvar.

Jag är också stolt över att Sverige under ordförandeskapet, den 20–21 april i år, anordnade en internationell konferens om institutionellt skydd för mänskliga rättigheter i tider av kris. Det här var en konferens som anordnades i samarbete med EU:s Fundamental Rights Agency.

Jag menar att det utifrån detta inte kan råda något som helst tvivel om att det för den här regeringen är självklart att mänskliga rättigheter ska värnas. Vi ska naturligtvis också uppfylla våra internationella åtaganden.

Det stämmer att det har förekommit ett partipolitiskt utspel från Sverigedemokraterna gällande institutet. Men som ledamoten känner till pågår en budgetprocess just nu, och det är praxis att man under pågående budgetprocess inte lämnar några förhandsbesked om resultat i några av de förhandlingarna. Jag kommer inte heller att lämna några sådana förhandsbesked, utan regeringen kommer att återkomma med den färdiga budgeten i höst.

Anf. 104 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Ja, Sverige har stolta traditioner kring mänskliga rättigheter, som Paulina Brandberg just redogjorde för.

Vi har kanske världens äldsta tryck- och yttrandefrihetslag. Vi har varit tillskyndare vid bildandet av först Nationernas förbund på 20-talet och sedan Förenta Nationerna på 40-talet. Vi har också drivit på när det gäller flera av de deklarationer för mänskliga rättigheter som har utformats.

Även om vi har väl fungerande institutioner i Sverige har ett institut för mänskliga rättigheter saknats. I Europa är det väl nu bara Malta som saknar ett institut för detta. Nu när det antligen, får man väl säga, har kommit på plats och realiserats finns det väl anledning att ge utrymme för institutet att kunna bedriva sitt arbete utifrån de föresatser som har lagts fast.

Jag hör fortfarande inte i Paulina Brandbergs redogörelse något svar på hur hon ser på institutets fortsatta existens. Är det möjligt att utveckla det?

Anf. 105 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Som jag sa framgår det av de så kallade Parisprinciperna, som Sverige genom rådsslutsatserna har uppmanat alla medlemsländer i EU att följa, att stater ska ha oberoende institutioner för att följa upp hur man lever upp till mänskliga rättigheter och vissa andra frågor som också är knutna till hur dessa institutioner ska arbeta. I dag är det Institutet för mänskliga rättigheter i Lund som har den uppgiften.

Vi kommer såklart att återkomma med besked i budgeten i år om hur det ser ut. Men att föregripa en budgetprocess är inte praxis, och jag kommer inte heller att göra det.

Anf. 106 PER-ARNE HÅKANSSON (S):

Fru talman! Ja, jag har noterat att Paulina Brandberg inte vill ge besked om Institutet för mänskliga rättigheters fortsatta existens i denna interpellationsdebatt. Men jag vill ändå lyfta fram betydelsen av institutet och vikten av att arbetet kan bedrivas utifrån de former som har lagts fast.

Inte minst placeringen i Lund är intressant i sammanhanget. Institutet är kopplat till Ideon och FN:s innovationscentrum, som ligger där. I närheten finns även Raoul Wallenberg Institute, som verkat inom detta område under en lång rad av år. Det finns också en koppling till FN-byn i Köpenhamn och det arbete mot gränshinder för fred och frihet som finns inbyggt där. Placeringen är alltså väl vald, och det nordiska samarbetet har ju stått modell i världen för diplomatiskt arbete för mänskliga rättigheter och demokrati.

Det är nu som sagt 75 år sedan FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna kom till. Det vore ju ytterst beklagligt vid en sådan händelse, 75-årsjubileet, om Sveriges institut för mänskliga rättigheter skulle få bara ett par års existens.

Mitt budskap till Paulina Brandberg är att det är viktigt att ge besked om institutets fortsatta existens för att värna arbetet för mänskliga rättigheter också framgent.

Anf. 107 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ledamoten för engagemanget gällande de här frågorna, ett engagemang som vi delar. Mänskliga rättigheter ska man alltid se till att värna och även försvara. Det är otroligt grundläggande i en demokrati.

Även om jag inte kan ge något besked gällande den budgetprocess som för närvarande pågår vill jag vara väldigt tydlig med att den här regeringen inte på något sätt kommer att ha någon ambitionssänkning när det gäller uppfyllandet av mänskliga rättigheter. Det är också en självklarhet för oss att vi ska uppfylla våra internationella åtaganden.

Därmed tackar jag för debatten.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 juni

2022/23:405 Barn som blivit utsatta för allvarliga brott

av *Sanna Backeskog* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2022/23:406 Branschskolorna

av *Daniel Riazat* (V)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 juni

2022/23:791 Fastigheter som är anslutna till elnätet via järnvägen

av *Anne-Li Sjölund* (C)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:792 Konsumtionsbaserade utsläpp och exportens klimatnytta

av *Rickard Nordin* (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2022/23:793 Framtiden för Höga Kusten Airport

av *Peter Hedberg* (S)

till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2022/23:794 Boende och umgänge vid dödligt och allvarligt våld mot den andra föräldern

av *Laila Naraghi* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 13.26.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 9 anf. 55 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 94 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Särskild debatt om ägande av samhällsviktiga fastigheter	1
Anf. 1 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	1
Anf. 2 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	1
Anf. 3 JENNIE NILSSON (S)	2
Anf. 4 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	3
Anf. 5 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	4
Anf. 6 ALIREZA AKHONDI (C).....	4
Anf. 7 YUSUF AYDIN (KD)	5
Anf. 8 MARIELLE LAHTI (MP)	6
Anf. 9 CARL B HAMILTON (L).....	6
Anf. 10 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	7
Anf. 11 JENNIE NILSSON (S) replik	7
Anf. 12 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	8
Anf. 13 JENNIE NILSSON (S) replik	8
Anf. 14 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	8
Anf. 15 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik.....	9
Anf. 16 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	9
Anf. 17 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik.....	9
Anf. 18 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	10
Anf. 19 ALIREZA AKHONDI (C) replik	10
Anf. 20 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	10
Anf. 21 ALIREZA AKHONDI (C) replik	11
Anf. 22 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M) replik	11
Anf. 23 JENNIE NILSSON (S)	11
Anf. 24 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	12
Anf. 25 JENNIE NILSSON (S) replik	12
Anf. 26 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	13
Anf. 27 JENNIE NILSSON (S) replik	13
Anf. 28 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	13
Anf. 29 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik.....	14
Anf. 30 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	14
Anf. 31 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik.....	14
Anf. 32 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD) replik	15
Anf. 33 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	15
Anf. 34 ALIREZA AKHONDI (C) replik	16
Anf. 35 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik.....	16
Anf. 36 ALIREZA AKHONDI (C) replik	16
Anf. 37 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V) replik.....	16
Anf. 38 ALIREZA AKHONDI (C).....	17
Anf. 39 YUSUF AYDIN (KD)	17
Anf. 40 MARIELLE LAHTI (MP)	18
Anf. 41 CARL B HAMILTON (L)	18
Anf. 42 Statsrådet NIKLAS WYKMAN (M)	19
§ 2 Justering av protokoll	19
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	19
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	19
§ 5 Anmälan om faktapromemoria	20

§ 6 Anmälan om granskningsrapport	20	Prot. 2022/23:126
§ 7 Ärenden för bordläggning.....	21	16 juni
§ 8 Svar på interpellationerna 2022/23:332 och 370 om den svenska veterinärbristen och den statliga veterinärorganisationen på landsbygden	21	
Anf. 43 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	21	
Anf. 44 SOFIA SKÖNNBRINK (S)	22	
Anf. 45 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	23	
Anf. 46 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	24	
Anf. 47 SOFIA SKÖNNBRINK (S)	25	
Anf. 48 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	26	
Anf. 49 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	27	
Anf. 50 SOFIA SKÖNNBRINK (S)	28	
Anf. 51 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	29	
Anf. 52 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	29	
§ 9 Svar på interpellation 2022/23:352 om risken för värmebölja och torka kommande sommar	30	
Anf. 53 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	30	
Anf. 54 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	30	
Anf. 55 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	31	
Anf. 56 ULRIKA HEIE (C)	32	
Anf. 57 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	33	
Anf. 58 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	34	
Anf. 59 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	35	
Anf. 60 ULRIKA HEIE (C)	35	
Anf. 61 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	36	
Anf. 62 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	37	
Anf. 63 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	37	
§ 10 Svar på interpellation 2022/23:355 om den svenska vargstammen	38	
Anf. 64 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	38	
Anf. 65 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	39	
Anf. 66 ULRIKA HEIE (C)	39	
Anf. 67 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	40	
Anf. 68 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	41	
Anf. 69 ULRIKA HEIE (C)	42	
Anf. 70 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	42	
Anf. 71 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	43	
Anf. 72 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	43	
§ 11 Svar på interpellation 2022/23:371 om utfasning av så kallade turbokäcklingar	44	
Anf. 73 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	44	
Anf. 74 REBECKA LE MOINE (MP)	44	
Anf. 75 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	45	
Anf. 76 REBECKA LE MOINE (MP)	45	
Anf. 77 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	46	
Anf. 78 REBECKA LE MOINE (MP)	46	
Anf. 79 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD).....	47	
§ 12 Svar på interpellation 2022/23:376 om ändrat fokus i älgförvaltningen	47	

Anf. 80 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	47
Anf. 81 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	48
Anf. 82 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	49
Anf. 83 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	49
Anf. 84 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	50
Anf. 85 TOMAS KRONSTÅHL (S).....	51
Anf. 86 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	51
§ 13 Svar på interpellation 2022/23:375 om lämnaprogram för kvinnor som lever i våldsamma relationer	52
Anf. 87 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	52
Anf. 88 HELENA VILHELMSSON (C)	53
Anf. 89 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	54
Anf. 90 HELENA VILHELMSSON (C)	55
Anf. 91 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	56
Anf. 92 HELENA VILHELMSSON (C)	57
Anf. 93 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	57
§ 14 Svar på interpellation 2022/23:378 om regeringens arbete för att bekämpa mäns våld mot kvinnor.....	58
Anf. 94 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	58
Anf. 95 SOFIA AMLOH (S).....	59
Anf. 96 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	60
Anf. 97 SOFIA AMLOH (S).....	60
Anf. 98 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	61
Anf. 99 SOFIA AMLOH (S).....	62
Anf. 100 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	62
§ 15 Svar på interpellation 2022/23:382 om Institutet för männsliga rättigheters fortsatta existens och utveckling	63
Anf. 101 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	63
Anf. 102 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	63
Anf. 103 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	64
Anf. 104 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	65
Anf. 105 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	65
Anf. 106 PER-ARNE HÅKANSSON (S).....	66
Anf. 107 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L).....	66
§ 16 Anmälan om interpellationer	66
§ 17 Anmälan om frågor för skriftliga svar	67
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 13.26.	67